

Mira Timonen & Aino Varila

SAA KYSYÄ

Seksuaalikasvatustuokit maahanmuuttajatytöille ja -pojille

SAA KYSYÄ

Seksuaalikasvatustuokiot maahanmuuttajatytöille ja -pojille

Mira Timonen ja Aino Varila
Loppuraportti
Kevät 2011
Hoitotyön koulutusohjelma
Oulun seudun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun seudun ammattikorkeakoulu

Hoitotyön koulutusohjelma, kättilötyön suuntautumisvaihtoehto

Tekijät: Mira Timonen ja Aino Varila

Opinnäytetyön nimi: Saa kysyä – seksuaalikasvatustuokiot maahanmuuttajatyttöille ja -pojille

Työn ohjaajat: Merja Järvelä ja Seija Mattila

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2011 Sivumäärä: 39 + 9 liitettä

TIIVISTELMÄ

Teimme opinnäytetyönämme seksuaalikasvatustuokiot maahanmuuttajanuorille. Toteutimme työn projektiluontoisesti. Projektimme tulostavoitteena oli kaksi opetustapahtumaa, joissa käsitelimme seksuaaliterveyteen liittyviä asioita erikseen maahanmuuttajatyttöjen ja -poikien kanssa. Välittömänä toiminnallisena tavoitteena oli, että tytöt ja pojat heräävät ajattelemaan seksuaaliterveyttään ja saavat perustiedot anatomiasta ja fysiologiasta sekä lisätietoa ehkäisystä, sukupuolitaudeista ja seksuaalioikeuksista. Pitkän aikavälin tavoitteena oli, että he kiinnittävät huomiota omaan seksuaalikäyttäytymiseensä ja heidän seksuaaliterveytensä paranee.

Työ sai alkunsa omasta kiinnostuksestamme monikulttuurisuutta kohtaan. Projektin lopullinen aihe tarkentui työelämän tarpeiden mukaan, kun Nuoret maahanmuuttajat -projekti tarvitsi seksuaalikasvatustuokioita vuoden 2010 ryhmälleen. Perehtyessämme aiheeseen kävi ilmi, että Väestöliitto teki samoihin aikoihin kartoitusta maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen haasteista. Siitä selvisi, että suuri osa erityisesti pakolaisina maahan tulevista on nuoria ihmisiä, ja heillä saattaa olla hyvinkin puutteelliset tiedot seksuaali- ja lisääntymisterveyteen liittyvistä asioista. Näin ollen tällainen työ oli erittäin ajankohtainen ja tarpeellinen.

Työ alkoi siten, että perehdyimme maahanmuuttoon Suomessa sekä seksuaalisuuteen ja seksuaaliterveyden haasteisiin eri kulttuureissa. Yhteistyökumppanin saatuamme suunnittelimme tarkemmin projektin aikataulun, laatukriteerit sekä opetustuokioiden sisällön. Tämän jälkeen hankimme tarvittavat materiaalit ja toteutimme opetustuokiot tekemämme opetussuunnitelman mukaisesti. Ne onnistuivat mielestämme hyvin. Palautetta keräsimme palautelomakkeilla sekä nuorilta että heidän opettajaltaan ja opponentiltamme, ja lisäksi arvioimme itse onnistumistamme tavoitteidemme pohjalta.

Jatkossa olisi hyvä, että maahanmuuttajanuorten kotouttamisessa aina huomioitaisiin myös seksuaaliterveyteen liittyvät asiat. Esimerkiksi meidän oppilaitoksemme opiskelijat voisivat jatkaa yhteistyötä erilaisten maahanmuuttajille suunnattujen projektien parissa. Tämä olisi hyödyllistä paitsi maahan tuleville nuorille, myös meille terveysalan ammattilaisille, koska tulevaisuudessa tulemme toimimaan yhä enemmän eri kulttuurien edustajien kanssa.

Asiasanat: maahanmuuttaja, seksuaalisuus, seksuaalikasvatus, opetustuokio

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care, Option of Midwifery

Authors: Mira Timonen and Aino Varila
Title of Thesis: Sex Education for Young Immigrants in Oulu
Supervisors: Merja Järvelä and Seija Mattila
Spring semester 2011 Number of pages: 39 + 9 appendix pages

ABSTRACT

The idea for our thesis came from our interest in multiculturalism. The work was carried out as part of an education programme for young immigrants in Oulu and it was commissioned by Oulu Pohjola-opisto. Surveys in Finland have shown that the most of the immigrants, especially refugees, are young people and they may have poor knowledge in the matters of sexual and reproductive health. Therefore, the subject of our project was especially relevant and actual.

The purpose of our project was to arrange two teaching sessions in which we discussed matters of sexual health separately with immigrant boys and girls. The short-term practical aim was to make the participants think about their sexual health and to give them basic knowledge in anatomy and physiology, and further information about contraception, sexually transmitted diseases, and sexual rights. The long-term practical aim was to make them pay attention to their sexual behaviour in order to improve their sexual health.

We began our project by familiarizing ourselves with the status of immigration in Finland and studying sexuality and challenges in sexual health in different cultures. We used different source materials found on the Internet databases as well as in literature. After finding a project partner, we planned the time table, quality criteria, and contents of the teaching sessions. Next, we acquired the necessary materials and implemented the sessions as planned.

We gathered feedback with a form from both the youngsters and their teacher as well as from our opponent. Furthermore, we evaluated our success in the light of our objectives. We were satisfied with the results. The participants as well as the teacher and our opponent found the sessions very useful and educational.

In the future, we hope that the matters of sexual health will be taken into account in the integration of young immigrants. For example, the students of our university of applied sciences could continue collaborating in the different projects aimed at immigrants. This would benefit both the migrating youngsters and us, the healthcare professionals, for in the future we will encounter more and more people with different cultural backgrounds.

Keywords: immigrant, sexuality, sex education, teaching

SISÄLLYS

1	PROJEKTIN TAUSTA JA TAVOITTEET.....	6
2	PROJEKTIN SUUNNITTELUPROSESSI.....	9
2.1	Projektiorganisaatio	9
2.2	Projektin päätehtävät	10
3	MAAHANMUUTTAJANUORTEN SEKSUAALIKASVATUS.....	11
3.1	Seksuaalisuus ja nuoruus	11
3.2	Seksuaalikasvatus	14
3.3	Maahanmuuttajien seksuaaliterveys	17
4	PROJEKTIN TOTEUTUS	19
4.1	Aiheen ideoiminen.....	19
4.2	Aiheeseen perehtyminen.....	20
4.3	Projektin suunnitleminen	21
4.4	Opetustapahtuman tekeminen.....	22
4.4.1	Pedagoginen suunnitelma	23
4.4.2	Opetustuokioiden toteutus	24
5	PROJEKTIN ARVIOINTI.....	30
5.1	Nuorten arviointia opetustuokioista.....	31
5.2	Opettajan ja opponentin arviointia opetustuokioista	33
5.3	Projektiryhmän arviointia opetustuokioista.....	34
6	POHDINTA	36
	LÄHTEET.....	37
	LIITTEET	40

1 PROJEKTIN TAUSTA JA TAVOITTEET

Suomeen tulevien maahanmuuttajien määrä on kasvanut vuosi vuodelta. Ensimmäinen isompi pakolaisryhmä saapui 1970-luvun alussa Chilestä, ja seuraavat merkittävät pakolaisryhmät 1990-luvun alussa Somaliasta ja entisen Jugoslavian alueelta. (Monikulttuurisuus Suomen terveydenhuollossa 2004, 27–28). Suomeen tullaan kuitenkin myös monista muista syistä kuin pakolaisena. Maahan muutetaan mm. työn tai opiskelun perässä, paluumuuttajina tai perheen yhdistämisen kautta. (Maahanmuuttovirasto, hakupäivä 28.9.09). Vuoden 2010 lopussa Suomessa asui 248 135 ulkomailla syntynyttä henkilöä. Enemmistö heistä (65 %) oli syntynyt Euroopassa. Seuraavaksi eniten oli Aasiassa (20 %) ja Afrikassa syntyneitä (9 %). Suurimmat vieraskielisten ryhmät olivat venäjänkieliset, vironkieliset, somalinkieliset, englanninkieliset ja arabiankieliset ryhmät. (Suomen väestö. Hakupäivä 7.4.2011.)

Suomessa asuvista ulkomaiden kansalaisista hyvin suuri osa on työ- ja lisääntymisikäisiä. Esimerkiksi työn perässä sekä avioliiton kautta Suomeen tulleiden joukosta työikäisiä on noin 90 prosenttia. Turvapaikanhakijoista ja pakolaisista puolestaan suuri osa on lapsia. Maahanmuuttajien kokonaishedelmällisyys on myös korkeampi (2,3) kuin suomalaisten (1,8.) Esimerkiksi somalialaisille ja irakilaisille naisille syntyy keskimäärin yli neljä lasta. (Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen 2009, 5). Tämän vuoksi on erityisen tärkeää kiinnittää huomiota maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyteen. Maahanmuuttajat mainitaankin omana erityisryhmänä Sosi- ja terveysministeriön laatimassa seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelmassa vuosille 2007–2011. Sen tavoitteena on edistää väestön eli pariskuntien ja yksilöiden seksuaali- ja lisääntymisterveyttä. Myös Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma (2006) kiinnittää huomiota maahanmuuttajien tarpeisiin. Molemmissa nousee esille se, että suomalainen hoitohenkilöstö tarvitsee lisää tietämystä eri kulttuureista. Maahanmuuttajilla puolestaan on usein puutteelliset tiedot seksuaaliterveyteen liittyvistä asioista, sillä seksuaalisuus on yhä tabu monissa kulttuureissa. (Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen 2007, 32; Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma 2006, 34–35.)

Maahanmuuttajien määrän kasvaessa kotouttamisen merkitys korostuu. Kotouttamisella pyritään siihen, että maahanmuuttajat pääsevät sisälle suomalaiseen yhteiskuntaan sekä voivat osallistua sen toimintaan. Suomessa kotouttamisesta vastaa sisäasiainministeriö. Kielen oppiminen on yksi tärkeä osa kotouttamista. Kunnat ovat alueellisesti vastuussa maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä, suunnittelusta ja seurannasta. Kuntien tulee tukea kotouttamista erilaisilla edistävillä ja tukevilla toimenpiteillä. (Kotouttaminen. Hakupäivä 4.5.2011.) Mielestämme seksuaalikasvatus tulisi ottaa huomioon osana kotouttamissuunnitelmia.

Ajatus opinnäytetyön aiheesta syntyi keväällä 2009, jolloin pidimme ideointiseminaarin monikulttuurisuudesta ja siihen liittyvistä seksuaalisuuden erityiskysymyksistä. Monikulttuurisuus tuntui aiheena mielenkiintoiselta etenkin seksuaali- ja lisääntymisterveyden kannalta. Halusimme valita aiheen, joka tuntui ajankohtaiselta ja tärkeältä kättilölle, sillä tulevaisuudessa yhä useammat hoitamistamme naisista ovat lähtöisin hyvinkin erilaisista kulttuureista, ja työmme yhtenä tärkeänä osa-alueena on tuntee ja ymmärtää eri kulttuurien tapoja ja arvoja. Aloimme tiedustella työelämästä, minkälaiselle opinnäytetyölle olisi tarvetta. Itse halusimme toteuttaa jonkinlaisen tuotteen tai projektin. Keväällä 2010 Aino Varilan ollessa harjoittelussa maahanmuuttajien terveydenhuollossa tuli esille, että Nuoret maahanmuuttajat -projekti kaipasi seksuaalikasvatustunteja vuoden 2010 ryhmälle. Innostuimme tästä aiheesta ja päätimme tehdä opinnäytetyömme heille.

Nuoret maahanmuuttajat -projekti toimii Oulussa Pohjola-opistolla, ja se on yhdenlainen kotouttamisprojekti. Opettaja Heidi Silvan kertoi, että se on Oulun seudun Settlementti ry:n organisoima, ja kaupunki ostaa nämä palvelut. Nuorille opetetaan projektissa suomea, yhteiskuntatietoa, matematiikan alkeita sekä englannin kieltä. Maahanmuuttajanuoret voivat hakea koulutukseen saatuaan oleskeluluvan ja päästyään muuttamaan pois vastaanottokeskuksesta. Nuoret valitaan hakemusten perusteella.

Kevään 2010 ryhmä oli aloittanut opintonsa tammikuussa, ja ryhmä oli tämän projektin ensimmäinen. Nuoret olivat kotoisin Somaliasta, Afganistanista ja Irakista. He olivat iältään 16–18-vuotiaita, ja he olivat tulleet Suomeen turvapaikanhakijoina ilman vanhempiaan noin puolitoista vuotta aikaisemmin. Heidän opettajalleen oli herännyt huoli, että heidän tietonsa seksuaaliterveydestä olivat puutteelliset, ja siksi opetustuokiot olivat

erittäin tarpeelliset. Nämä nuoret myös sopivat meidän opinnäytetyöprojektimme kohderyhmäksi erittäin hyvin.

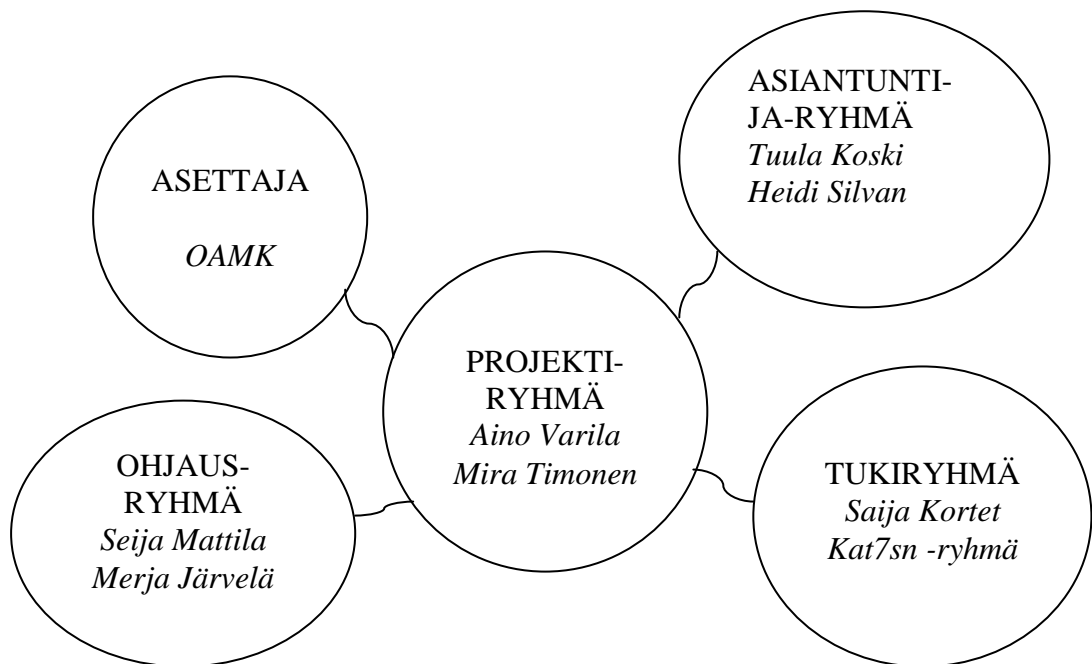
Projektimme *tulostavoitteena* oli suunnitella ja toteuttaa kaksi opetustapahtumaa, joissa käsitelimme seksuaaliterveyteen liittyviä asioita erikseen maahanmuuttajatyttöjen ja -poikien kanssa. Toisena tulostavoitteena oli laatia selkeä oppimateriaali, josta löytyy käsiteltävä asiasisältö ja jota voidaan hyödyntää myöhemminkin. *Välittömänä toiminnallisena tavoitteena* oli, että tytöt ja pojat heräävät ajattelemaan seksuaaliterveyttään ja saavat perustiedot anatomiasta ja fysiologiasta sekä lisätietoa ehkäisystä, sukupuolitaudeista ja seksuaalioikeuksista. *Pitkän aikavälin tavoitteena* oli, että he kiinnittävät huomiota omaan seksuaalikäyttäytymiseensä ja heidän seksuaaliterveytensä paranee. Välittömiä hyödynsajia olivat nuoret sekä myös Nuoret maahanmuuttajat -projektin työntekijät. He voisivat käyttää tekemäämme materiaalia myöhemmin uusien ryhmien kanssa.

Oppimistavoitteena oli saada kokemusta ryhmänohjauksesta ja opetustapahtuman suunnittelusta. Lisäksi halusimme oppia projektisuunnittelun vaiheet ja hankkia lisää teoria-tietoa seksuaalikasvatustuokioiden aihepiireistä. *Laatutavoitteenamme* oli, että opetustuokioidemme asiasisältö on oikeaa ja ajankohtaista, ja se tuodaan esille niin, että nuoret jaksavat kuunnella ja osallistua. Lisäksi oli myös tärkeää, että opetustuokioissa on mukavaa ja turvallista, ja että nuoret saavat tukea toisiltaan ja seksuaalisuus koetaan positiivisena osana nuoren elämää. Ilmapiirin tuli olla luottamusta herättävä, jotta nuoret pystyvät puhumaan aroista aiheista. Meidän piti myös ottaa huomioon kohderyhmämme kielitaito eli meidän tuli välttää puheessamme vaikeita termejä ja puhua riittävän selkeästi ja hitaasti. Anatominen termistö oli vaativaa, mutta havainnollistimme termejä kuvin. Diaesityksemme tuli myös olla yhtä selkeä ja ymmärrettävä.

2 PROJEKTIN SUUNNITTELUPROSESSI

2.1 Projektiorganisaatio

Projektiryhmän muodostivat kättilöopiskelijat Aino Varila ja Mira Timonen. Me vastasimme yhdessä projektipäällikölle ja -sihteerille kuuluvista tehtävistä. Olimme vastuussa tämän projektin suunnittelusta, etenemisestä, toteuttamisesta ja osapuolille tiedottamisesta. Kokoonnuimme sovittuina päivinä tekemään ja suunnittelemaan projektiamme koululle ja kirjoittamaan välituotoksia. Projektissamme tukiryhmänä toimivat opponenttimme Saija Kortet ja opiskelijaryhmä kat7sn, jolta saimme vinkkejä ja ohjeita.

KUVIO 1. Projektiorganisaatio

Projektissamme ohjausryhmään kuuluivat metodiohjaaja Seija Mattila ja sisällönohjaaja Merja Järvelä. Metodiohjaaja ohjasi ja antoi vinkkejä opinnäytetyöprosessin etenemisessä sekä hyväksyi välitulokset, esimerkiksi valmistavan seminaarityön. Sisällönohjaaja auttoi meitä opetustuokioiden sisällön suunnittelussa. Asiantuntijaryhmän muodostivat Pohjola-opiston edustaja Heidi Silvan sekä äidinkielen ja viestinnän lehtori Tuula Koski. Heidi Silvan antoi tietoa kohderyhmästä ja markkinoi työtämme heille. Äidinkielen ja viestinnän lehtori ohjasi tuottemme loppuraportin tekstiä.

2.2 Projektin päätehtävät

Projektin ensimmäinen päätehtävä oli *ideoiminen*. Aiheen valinta alkoi keskustelemalla luokkatovereiden kanssa ja käymällä opinnäytetyöaiheiden ideapankissa etsimässä mielenkiintoista ja omalta tuntuvaa aihepiiriä. Tämän vaiheen välituloksena oli ideointiseminaari, jonka pidimme keväällä 2009. Toisena päätehtävä oli *aiheeseen perehtyminen* keväällä 2009. Tällöin aloimme hakea aiheeseen liittyvää materiaalia kirjastosta sekä Internetin tietokannoista. Tämän vaiheen välituloksena syntyi valmistava seminaarityö, jonka esitimme lokakuussa 2009. Kolmantena päätehtävä oli *projektin ideoiminen*. Tiedustelimme työelämästä, millaiselle työlle olisi tarvetta. Toiminnallinen opinnäytetyö oli tarpeellinen, ja halusimme itsekkin tehdä käytännönläheisen työn. Välituloksena oli projektisuunnitelma, jonka esitimme maaliskuussa 2010.

Neljäntenä päätehtävä oli *tuotekehitys*. Tässä vaiheessa suunnittelimme yhdessä ohjaavien opettajien ja Nuoret maahanmuuttajat -projektin opettajan kanssa tuntien sisällön. Välituloksena oli pedagoginen suunnitelma, jossa oli liitteenä tuntisuunnitelmat tytöille ja pojille erikseen. Viidentenä päätehtävänä oli *projektin päättäminen*. Tässä vaiheessa kokosimme yhteen, mitä olimme tehneet ja arvioimme projektimme onnistumista. Arviointi tapahtui saamamme palautteen sekä itsearviointin pohjalta. Tämän vaiheen tuloksena oli loppuraportti.

3 MAAHANMUUTTAJANUORTEN SEKSUAALIKAS- VATUS

3.1 Seksuaalisuus ja nuoruus

Seksuaalisuus on osa jokaista ihmistä. Se on joskus määritelty ihmisen perimään kuuluvaksi vietiksi tavoitella seksuaalista mielihyvää. Seksuaaliset tarpeet ja halut säätelevät monella tavoin ihmisen käytöstä ja tunteita, myös tiedostamattomasti. (Apter, Väisälä & Kaimola (toim.) 2006, 15.) Seksuaalisuus on kuitenkin paljon laajempi käsite kuin pelkän mielihyvän tavoittelemisen. Maailman terveysjärjestö (WHO) määrittelee seksuaalisuuden seuraavasti: Seksuaalisuus on keskeinen osa ihmisenä olemista läpi koko elämän. Se sisältää sukupuolen, sukupuoli-identiteetin ja -roolit, seksuaalisen suuntautumisen, erotiikan, nautinnon, intimitietin ja lisääntymisen. Seksuaalisuutta koetaan ja ilmaistaan ajatuksissa, fantasioissa, mielihaluissa, uskomuksissa, asenteissa, arvoissa, käytöksessä, teoissa, rooleissa ja ihmissuhteissa. Seksuaalisuus voi sisältää nämä kaikki ulottuvuudet, mutta niitä kaikkia ei aina ilmaista tai koeta. Seksuaalisuuteen vaikuttavat yhdessä biologiset, psykologiset, sosiaaliset, taloudelliset, poliittiset, kulttuuriset, eettiset, lainsäädännölliset, historialliset sekä uskonnolliset ja henkiset asiat. (Sexuality 2002. Hakupäivä 30.9.09.)

Seksuaali- ja lisääntymisterveys

Maailman terveysjärjestö on määritellyt seksuaaliterveyden seuraavasti: Seksuaaliterveys on seksuaalisuuteen liittyvä fyysisen, emotionaalisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila; ei pelkästään sairauden, toimintahäiriön tai raihnaisuuden poissaoloa. Voidaan siis sanoa, että seksuaaliterveys käsittää kaikkea seksuaaliseen kehitykseen, sukupuolielämään ja sukupuolielimiin liittyvää. Hyvä seksuaaliterveys edellyttää positiivista ja kunnioittavaa näkökulmaa seksuaalisuuteen ja seksuaalisiin suhteisiin, samoin kuin halutessaan mahdollisuuden nautinnollisiin ja turvallisiin seksuaalisiin kokemuksiin vapaana pakottamisesta, riistosta ja väkivallasta. Jotta hyvä seksuaaliterveys voidaan saavuttaa ja sitä ylläpitää, kaikkien ihmisten seksuaalioikeuksia tulee kunnioittaa, suojella sekä saattaa ne voimaan. (Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma 2006, 9.)

Lisääntymisterveys määriteltiin YK:n kansainvälisessä väestö- ja kehityskonferenssissa Kairossa vuonna 1994: ”Lisääntymisterveys tarkoittaa täydellistä fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia – ei pelkästään sitä, että sairautta tai vammoja ei ole – kaikissa suvunjakamiseen liittyvissä toiminnoissa ja prosesseissa. Lisääntymisterveys siis merkitsee sitä, että ihmisillä on mahdollisuus tyydyttävään ja turvalliseen sukupuolielämään, heillä on kyky jatkaa sukuaan sekä vapaus päättää, käyttävätkö he tätä kykyään ja jos käyttävät, niin milloin ja kuinka usein.” (Lisääntymisterveys ja seksuaalikasvatus 2007, 7).

Seksuaalioikeudet

Seksuaali- ja lisääntymisterveyteen kuuluvat tärkeänä osana seksuaalioikeudet, jotka on muotoillut World Association for Sexology vuonna 1999 (liite 1). Seksuaalioikeudet kuuluvat universaaleihin ihmisoikeuksiin, ja ne tulisi tunnustaa ja niitä tulisi edistää kaikissa yhteiskunnissa. Hyvä seksuaaliterveys toteutuu, mikäli yhteiskunta antaa yksilöille mahdollisuuden toteuttaa näitä oikeuksia. (Seksuaalioikeuksien julistus. Hakupäivä 30.9.09.)

Ihmisen seksuaalisuuden kehittyminen

Seksuaalisuuden portaat kuvaavat portaittain tapahtuvaa seksuaalisuuden kehitystä eri ikäkausina. Lapsen kehitys tulee huomioida yksilöllisesti, ja on tärkeää antaa juuri hänen ikäänsä ja kehitysvaiheeseensa sopivaa tukea, jotta seksuaalinen kasvu etenisi sopivassa tahdissa. Seksuaalista kehittymistä ei tapahdu vain biologisesti, vaan myös järjen ja tunteiden tasolla. Seksuaalisuuden portailla tarkastellaan erityisesti tunteiden tasolla tapahtuvaa kehittymistä. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 9-10.)

Seksuaalisuuden portaita on yhdeksän. Ensimmäinen porras on nimeltään *vanhempien ihailu*, ja lapsi on tällöin 2–6-vuotias. Tällä portaalla lapsen kehonkuva vahvistuu, ja hän oppii arvostamaan omaa sukupuoltaan. Lapsi havainnoi aikuisten tapoja osoittaa rakkautta ottaen niistä mallia ja jakaa itsekkin paljon rakkautta esimerkiksi vanhemmilleen, leluille tai lemmikeille. Ensimmäisellä portaalla on tärkeää, että lapsi kokee, että hänen kaikenlaiset tunteensa ovat hyväksytyjä. *Idoli ihastuttaa* -portaalla lapsella valitsee jonkin ihailun kohteen lähimpiin ulkopuolelta. Iältään lapsi on noin 6–12-vuotias. Tällä portaalla lapsen unelmat vahvistavat ja rikastuttavat tunne-elämää, ja hän kokee

suuria tunteita ja seksuaalisuutta. Kolmas porras on nimeltään *tuttu mutta salattu*, jolloin lapsen ihastuksentunteet kohdistuvat tuttuihin ikätovereihin. Tällöin lapsi on tavallisimmin 8–13-vuotias. Lapsi tarkastelee omaa oloaan rakastuneena omissa oloissaan ja alkaa haaveilla läheisyydestä ja todellisesta seurustelusuhteesta. Lapselle alkaa selkiytyä, minkälaisia viestejä hänen kehostaan lähtee ja hän harjaantuu tunteiden ilmaisussa. *Tuttu ja kaverille kerrottu* -portaalla lapsi on noin 9–14-vuotias. Tässä vaiheessa lapsi puhuu luotettaville henkilöille ja muille läheisilleen omista tunteistaan. Lapsi opettelee ystävyyden pelisääntöjä ja oppii tapoja kertoa omista tunteistaan. Lapsen ihastuessa läheisten ihmisten tuki vaikuttaa paljon hänen rohkeuteensa ja itsetuntoonsa. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 25–26, 33, 35, 52–53, 62.)

Viidennellä, *tykkään sinusta* -portaalla, lapsi haluaa ja uskaltaa kertoa omista rakkautentunteistaan niiden kohteelle ja on valmis kohtaamaan tilanteen, jossa tuleekin torjuttuksi. Kokemus siitä, että lapsi osaa solmia parisuhteen valitsemansa kumppanin kanssa, on tässä vaiheessa tärkeää. *Käsi kädessä* -portaalla koskettamisella on suuri merkitys. Ihastuksen koskettaminen kertoo siitä, että nuori haluaa pitää ihastuksen lähellä. Kosketukseen sisältyy erilaisia tunteita, kuten esimerkiksi iloa, luottamusta ja rakkautta. Tässä vaiheessa nuori on 12–16-vuotias. Seitsemäs porras on nimeltään *suudellen*, jolloin nuorella voi herätä halu kokeilla suutelemista. Tässä vaiheessa nuori on iältään 14–18-vuotias. Nuori voi kokea seksuaalista kiihottumista, kun suudelmia aloitetaan ja hän kokee erilaista läheisyyttä ihastuksensa kanssa. Toisen ihmisen kunnioittaminen sekä halu tuottaa ihastukselle mielihyvää korostuvat tässä vaiheessa. Portaalla kahdeksan aletaan tutustua siihen, *mikä tuntuu hyvältä*, ja koskettamalla haetaan seksuaalista nautintoa. Nuori pystyy kuuntelemaan omia tunteitaan ja pystyy arvioimaan sitä, mitä hän todella haluaa. Tunteet voivat vaihdella laidasta laitaan rakastumisesta epätoivoon. Tällä portaalla pettymykset ovat nuorelle suuri haaste. Tässä vaiheessa nuori on 15–20-vuotias. Viimeisellä portaalla nuorelle tulee halu ja valmius vielä läheisempään kontaktiin kumppaninsa kanssa, *rakasteluun*. Tässä vaiheessa nuori on noin 16–25 -vuotias, ja hän tuntee oman kehonsa ja sen lähettämät viestit, jolloin hän pystyy rentoutumaan ja nauttimaan tilanteesta. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela 2010, 79, 107, 122, 135.)

3.2 Seksuaalikasvatus

Seksuaalikasvatukselle on hiljattain pyritty luomaan yhteisiä standardeja Euroopan alueella. Uusia haasteita seksuaalikasvatukselle tuovat globalisaatio ja sen tuoma monikulttuurisuus, median kasvava vaikutus nuoriin, nuorten seksuaalikäyttäytyminen, HIV:n ja AIDS:in leviäminen, huoli lasten ja nuorten hyväksikäytöstä sekä yleinen muuttunut asenne seksuaalisuuteen. Nuoret hankkivat yhä enemmän tietoa itsenäisesti mm. Internetistä, ja sen kautta saatava tieto seksuaalisuuteen liittyvistä asioista on usein vääristynyttä. Seksuaaliterveys liittyy lisäksi suoraan kolmeen YK:n kahdeksasta vuosituhattavoitteesta: sukupuolten tasa-arvoa koskeva tavoite, äitien terveyttä koskeva tavoite sekä mm. HIV:n/AIDS:in torjuntaa koskeva tavoite. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 7, 22.)

Seksuaalikasvatus voidaan laajasti määritellä siten, että se käsittää seksuaalisuuden ja seksuaalisten kontaktien lisäksi mm. ystävyydestä ja turvallisuudesta puhumisen. Seksuaalikasvatuksen pitäisi nykykäsityksen mukaan auttaa nuoria käsittelemään seksuaalisuutta vastuullisella, turvallisella ja tyydyttävällä tavalla sen sijaan, että keskityttäisiin vain ongelmiin ja uhkiin. Seksuaalikasvatuksen tulisi aina olla lapsen tai nuoren kehitysvaiheeseen sopivaa. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 10–12.)

Seksuaalikasvatuksella voidaan edistää seksuaaliterveyttä. Seksuaalikasvatukseen kuuluvat seksuaalivalistus, seksuaaliopetus ja seksuaalineuvonta. Seksuaalivalistuksella tarkoitetaan median kautta tapahtuvaa seksuaalisuuteen kuuluvien asioiden käsittelyä, seksuaaliopetus tapahtuu kouluissa opetussuunnitelman mukaisesti ja seksuaalineuvonta puolestaan on ammatillista asiakas- ja potilastyötä, jossa käsitellään seksuaalisuuteen liittyviä ongelmia. (Alkio (toim.) 2008, 38–39.)

Kasvaessaan lapsi ja nuori saa vähitellen tietoa seksuaalisuuteen ja vartaloon liittyvistä asioista monista eri lähteistä. Ainakin alkuvaiheessa epävirallisten tahojen, kuten vanhempien, antama seksuaalikasvatus on tärkeässä roolissa tietojen ja taitojen sekä arvojen ja asenteiden muodostumisessa. Nämä epäviralliset tahot eivät kuitenkaan enää riitä, kun tarvitaan tietoa esimerkiksi ehkäisystä tai sukupuolitaudeista. Nuoret myöskin usein saavat tietoa mieluummin joltain muulta taholta kuin omilta vanhemmiltaan, sillä

heidät saatetaan kokea liian läheisiksi kertomaan näistä asioista. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 8, 21–22.)

Seksuaalikasvatuksen tulee siis aina olla kehitysvaiheeseen sopivaa. Ihannetapauksessa asioita on käsitelty lapsen ja nuoren kanssa aina jo ennen kuin hän saavuttaa kunkin ikävaiheen. Siksi vanhempien ja muiden kasvattajien on tärkeää tuntee lapsen ja nuoren seksuaalinen kehitys ja sen vaiheet. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 22)

Seksuaalikasvatus jatkuu läpi elämän, mutta suurin merkitys sillä on lapsuudessa ja nuoruudessa. Erityistä huomiota pitäisi kiinnittää heikommassa asemassa oleviin nuoriin kuten maahanmuuttajiin, seksuaalivähemmistöihin, vammaisiin sekä vähemmän koulutettuihin nuoriin. Kouluissa annettava seksuaalikasvatus on hyvä keino tavoittaa suurin osa lapsista ja nuorista, mutta lisäksi tarvitaan yhteistyötä eri tahojen välillä. Heikommassa asemassa olevien nuorten tavoittamiseksi saatetaan tarvita esimerkiksi erilaisten järjestöjen apua. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 29.)

Hyvän seksuaalikasvatuksen kriteereitä

Maailman terveysjärjestön Euroopan aluetoimisto on laatinut perusvaatimuksia Euroopassa annettavalle seksuaalikasvatukselle. Sen tulee suhtautua myönteisesti seksuaaliseen hyvinvointiin eikä saa perustua pelotteluun ja tuomitsemiseen. Oppilaiden pitää tuntee olonsa turvalliseksi eli heidän yksityisyytensä ja rajojensa tulee olla turvatut. Nuoret pitää ottaa järjestelmällisesti mukaan eli he eivät ole vain passiivisia vastaanottajia vaan toimivat lisäksi aktiivisesti seksuaalikasvatuksen järjestämisessä, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Näin varmistetaan kasvatuksen tarvelähtöisyys eikä mennä vain kasvattajien etukäteen laatimalla ohjelmalla. Seksuaalikasvatusta pitäisi lisäksi antaa interaktiivisella tavalla eli kasvattajien pitää aktiivisesti vaihtaa tietoa seksuaalikasvatusohjelmien laatijoiden ja ennen kaikkea nuorten kanssa, jotta heidän tarpeensa ja toiveensa otetaan huomioon. Viestintä on seksuaalikasvatuksessa erityisen tärkeää: kielen pitää olla nuorille sopivaa ja ymmärrettävää ja auttaa oppilaita omaksumaan asianmukaista sanastoa. Kouluttajan tulisi myös luopua keskeisestä asemastaan ja toimia ennemminkin keskustelun avaajana, mikä mahdollistaa nuorten välisen viestinnän ja keskustelun. Opetuksessa tulisi myös käyttää eri menetelmiä, jotta erilaiset oppimistavat tulisi huo-

mioitua. Osallistumista edistävä lähestymistapa on todettu parhaaksi keinoksi seksuaalikasvatuksessa. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 29–31.)

Seksuaalikasvatuksen tulee lisäksi olla jatkuvaa ja perustua ajatukseen, että seksuaalinen kehitys jatkuu läpi elämän. Samoja aiheita voidaan käsitellä aina uudelleen, mutta tietoa annetaan eri näkökulmasta kehitysvaiheeseen sopien. Nuorille pitäisi myös tarjota terveydenhuolto- ja neuvontapalveluita, joiden puoleen kääntyä tarvittaessa. Näiden palveluiden työntekijöiden pitää solmia nuoriin kunnioittava ja luottamuksellinen suhde ja noudattaa salassapitovelvollisuutta. Näin ollen seksuaalikasvatuksen tulee olla myös monialaista. Koulussa sen tulee liittyä moniin eri oppiaineisiin, jotta eri näkökulmat tulevat käsitellyiksi. Lisäksi koulujen tulee tehdä yhteistyötä eri terveystalveluiden sekä neuvontapalveluiden kanssa. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 31.)

Seksuaalikasvatuksen tulee olla myös tilannelähtöistä. Oppilaiden sosiaalisissa ja kulttuurisissa taustoissa on suuria eroja ja nämä vaihtelut on otettava huomioon. Isoja vaikuttavia tekijöitä ovat mm. ikä, sukupuoli, sosiaalinen tausta, seksuaalinen suuntautuminen, kehitysvaihe ja oppijan henkilökohtaiset valmiudet. Seksuaalikasvatusta annetaan läheisessä yhteistyössä vanhempien ja yhteisöjen kanssa, jotta ympäristöstä muodostuisi seksuaalikasvatusta tukeva. Vanhemmille tulee tiedottaa koulussa tapahtuvasta seksuaalikasvatuksesta, jotta hekin voivat esittää toiveitaan tai mahdollisia huolenaiheita tuntien sisällöstä. Seksuaalikasvatusta tulee myös mukauttaa sukupuolen mukaan. Sukupuolten erilaiset tarpeet ja huolenaiheet otetaan huomioon, ja opetusta toteutetaan tarpeen mukaan myös erillisissä ryhmissä tytöille ja pojille. Näin otetaan huomioon myös sukupuolten erilaiset oppimistavat ja tavat käsitellä seksuaalisuuteen liittyviä kysymyksiä. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 31.)

Seksuaalikasvattajien osaamisesta tulee huolehtia ja ottaa huomioon, että esimerkiksi päiväkodin opettaja ja lukion opettaja tarvitsevat erilaisia taitoja ja tietämystä. Osaavien kasvattajien on saatava seksuaalikasvatukseen liittyvää koulutusta ja heidän on suhtauduttava aiheeseen avoimesti sekä oltava motivoituneita kasvatuksen antamiseen. Kasvattajien tulee pohtia omaa suhdettaan seksuaalisuuteen sekä asenteitaan yhteiskunnan arvoihin ja normeihin. Heidän tulee nähdä seksuaalikasvatus ihmisoikeus- ja suvaitsevuuskasvatuksena, joka perustuu ihmisoikeuksiin ja erilaisuuden hyväksymiseen. Heidän on faktatietojen lisäksi tuettava oppilaiden viestintä-, neuvottelu-, itsereflektio-,

päätöksenteko- ja ongelmanratkaisutaitojen kehittymistä. Kasvattajan tulee opettaessaan käyttää neutraalia kieltä, jotta eivät loukkaa oppilaita ja kunnioittavat heidän rajojaan. (Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa 2010, 32.)

Seksuaalikasvatusta koskevien kriteerien lisäksi tuokioiden suunnittelussa täytyy ottaa huomioon yleisiä opetustapahtumaa koskevia seikkoja: opetustapahtumassa eli didaktisessa prosessissa yhdistyvät opettajan ja oppilaan toiminta. Opettajan tehtäviin kuuluu valita opittava asia ja ottaa esille tärkeät pääkohdat ja tehdä niistä toimiva kokonaisuus. Hän valitsee opetusmenetelmät ja varmistaa, että opiskelu etenee suunnitellulla tavalla. Opettajalla on oltava riittävä tietämys opetettavasta asiasta, opetus-oppimisprosessista ja sen etenemisestä sekä oppilaiden toiminnasta ja heidän tietopohjastaan. Opettaminen on vuorovaikutusta oppilaiden kanssa. (Engeström 1991, 62, 64.)

Hyvä opetus saa aikaan täydellisen oppimisprosessin, joka koostuu seuraavista vaiheista: motivoituminen, orientoituminen, sisäistäminen, ulkoistaminen, arviointi ja kontrolli. Oppimistulokset säilyvät pitkään ja ovat laajasti sovellettavissa. (Engeström 1991, 63.) Opetuksen perusmalliin kuuluvat tavoitteiden määrittely, opetusjärjestelyt sekä arviointi (Kari (toim.) 1991, 44).

3.3 Maahanmuuttajien seksuaaliterveys

Muutto uuteen maahan vaikuttaa seksuaaliterveyteen. Konkreettisia tekijöitä ovat muuttosyy, sosioekonominen asema lähtömaassa ja Suomessa, koulutus ja kielitaito, ikä, sukupuoli, seksuaalinen suuntautuneisuus, perhetilanne ja taustakulttuuri. Nämä vaikuttavat siihen, minkälaisia tarpeita maahanmuuttajalla on seksuaaliterveyteen liittyen, sekä siihen, miten hän pystyy hankkimaan tietoa palveluista. Terveystenhuoltojärjestelmät ovat erilaisia eri maissa, ja palveluiden löytäminen uudessa maassa voi olla vaikeaa. Lisäksi muutto on aina stressaava tilanne sekä yksilölle että perheelle. Käytännön asioiden järjestely vie paljon aikaa, jolloin seksuaaliterveyteen liittyvistä asioista, kuten esimerkiksi ehkäisystä, huolehtiminen voi jäädä taka-alalle. (Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen 2009, 6–9.)

Erityisen haavoittuvaksi seksuaaliterveyden voi tehdä se, että henkilö on tullut maahan avioliiton kautta. Jos avioliitto ei onnistukaan, voidaan henkilöä painostaa seksuaaliseen kanssakäymiseen oleskelulupaan vedoten tai henkilö voi joutua turvautumaan seksityöhön elättääkseen itsensä. (Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen 2009, 8.)

Maahanmuutto voi vaikuttaa seksuaaliterveyteen myös positiivisesti, esimerkiksi jos maahanmuuttaja kuuluu seksuaali- tai sukupuolivähemmistöön. Suomalainen yhteiskunta voi olla sallivuudessaan vapauttava. (Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen 2009, 10.) Esimerkiksi islamilaisissa maissa ei hyväksytä homo- tai biseksuaalista identiteettiä tai sukupuolenvaihdoksia eikä pukeutumista vastakkaisen sukupuolen vaatteisiin. Sukupuolen katsotaan määräytyvän ulkoisten sukupuolitunnusten mukaan, ja miehellä ja naisella on omat jumalan määräämät käyttäytymismallinsa ja tehtävänsä (Brusila (toim.) 2008, 80.)

Maahanmuuttajanuoret

Usein maahanmuuttajaperheiden lapset ja nuoret elävät samanaikaisesti kahdenlaisessa todellisuudessa. Lapset ja nuoret ovat enemmän kontaktissa suomalaiseen yhteiskuntaan koulun ja kavereiden kautta, kun taas aikuiset voivat eristäytyä kotiin ja oman kulttuuri- taustansa edustajien pariin. Nuorille on toisaalta tärkeää kunnioittaa perheen perinteitä ja samalla osana itsenäistymistään kokeilla samoja asioita kuin suomalaiset nuoret, kuten alkoholin käyttöä ja seurustelua. (Ala-Lipasti 2009, 26.) Erityisesti tyttöihin kohdistuu tämän suhteen paineita, koska useissa maahanmuuttajaryhmissä juuri naisten käyttäytyminen on sidoksissa oman kulttuuriyhteisön kunniaan. Naisten seksuaalisuutta halutaan usein rajoittaa ja siitä voi seurata väkivaltaa, hyväksikäyttöä, liikkumisen rajoittamista, aborttiin pakottamista tai sen estämistä, ehkäisyn kieltoa ja seksuaalivalistuksen kieltämistä. Ilmiötä kutsutaan kunniaväkivallaksi. Tämän vuoksi nuorten naisten seksuaaliterveyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. (Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen 2009, 9.)

Nuorten kanssa tekemisissä olevien tahojen, kuten koulujen, nuorisotyön, sosiaalitoimen ja poliisin tulisi tunnistaa kunniaväkivalta ja osata puuttua siihen. Nuoret voivat oireilla eri tavoin; pelot, ahdistus, kivut ja keskittymisvaikeudet ovat tavallisia. Tilanne voi jatkuessaan johtaa itsemurha-ajatuksiin, masennukseen ja päihteiden väärinkäyt-

töön. Suomessa ei ole erityisiä palveluja kunniaväkivaltaa kokeneille, mutta heidät voidaan ohjata esimerkiksi turvataloon. (Kyllönen-Saarnio & Nurmi 2005, 34.)

Monet nuoret saattavat muodostaa parisuhteen toisesta kulttuurista tulevan ihmisen kanssa, jolloin on tärkeää voida keskustella esim. ehkäisystä. On tärkeää kunnioittaa toinen toistensa näkemyksiä, jotta seksielämä voi olla tyydyttävää. Näin ollen on tärkeää tietää eri kulttuurien edustajien arvoista sekä käsityksistä seksuaalisuudesta. (Greenberg ym. 2007, 16.)

Suomeen aikanaan maahanmuuttajana tullut Husein Muhammed on kirjoittanut paljon islaminuskoisista Suomessa. Hänen mukaansa islamissa on aikaisemmin aina suhtauduttu positiivisesti seksiin ja seksuaalisuuteen, ja muslimioppineet laativat jo keskiajalla seksuaalisuudesta positiiviseen sävyyn kirjoitettuja käytännön oppaita. Pyhät tekstit eivät kiellä ehkäisyä tai edes aborttia kaikissa olosuhteissa. Esiaviollinen seksi on kuitenkin kielletty. Muslimioppilaiden vanhemmat ovat saattaneet Suomessa kieltää lastensa osallistumisen koulujen seksuaalivalistustunneille tai nuoret ovat itse voineet kieltäytyä vedoten uskonnollisuuteensa. Tämän takia nuorille ja heidän vanhemmilleen tulisi kertoa selkeästi, mistä seksuaalivalistuksessa on kysymys, sillä siitä saattaa olla hyvinkin vääriä käsityksiä. Nuorten on erittäin tärkeä osallistua näille tunneille, sillä perheissä seksuaalisuudesta puhuminen saattaa yhä olla tabu. (Muhammed 2011, 136–137.)

4 PROJEKTIN TOTEUTUS

4.1 Aiheen ideoiminen

Tuotteessamme lähtökohtana olivat valmistavassa seminaarityössä esiin nousseet asiat. Siinä meillä oli tärkeimpänä lähteenä Väestöliiton tekemä selvitys maahanmuuttajien seksuaaliterveyden edistämisestä. Selvityksessä nousi esille, että maahanmuuttajilla on usein puutteelliset tiedot esimerkiksi anatomiasta ja fysiologiasta, ehkäisystä, sukupuolitaudeista sekä muista seksuaaliterveyteen liittyvistä asioista. He eivät myöskään vält-

tämättä tunne suomalaista palvelujärjestelmää ja heidän kielitaitonsa on usein puutteellinen. Suomalaiselta henkilökunnalta puolestaan puuttuu tietämystä eri kulttuureista, ja tämän vuoksi he eivät välttämättä osaa ottaa huomioon maahanmuuttajien erityistarpeita. (Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen 2009. Hakupäivä 23.9.2009.) Aloimme tiedustella opettajilta, millaisen työn voisi toteuttaa ja millaisia töitä tästä aiheesta oli jo tehty. Maahanmuuttajien määrä on lisääntynyt Suomessa koko ajan, ja ajattelimme, että työelämässä olisi varmasti tarvetta heille suunnatulle työlle. Kyselimme siis myös maahanmuuttajien kanssa työskenteleviltä heidän ehdotuksiaan.

Aluksi emme halunneet tehdä tuotetta, jossa joutuisimme esiintymään. Mietimme sen sijaan esimerkiksi posterin, oppaan tai cd-rompun tekemistä. Työelämästä ehdotettiin myös keskustelutilaisuuden järjestämistä. Esiintymistä halusimme välttää, koska meistä kumpikaan ei pidä esiintymisestä, ja arvelimme ja pelkäsimme sen vaikuttavan tuotteen laatuun, jos olisimme kovin jännittyneitä. Työelämästä toivottiin kuitenkin opetustapah- tumaa, joten päädyimme tekemään sellaisen myös itsemme kehittämisen vuoksi. Aluksi suunnittelimme tekevämme työn Tyttöjen talolle, mutta aikataulullisista syistä työn toteuttaminen heidän monikulttuuriselle tyttöryhmälleen osoittautui hankalaksi, ja siksi kohderyhmäksemme valikoitui Nuoret maahanmuuttajat -projekti.

4.2 Aiheeseen perehtyminen

Olimme hakeneet aiheeseen liittyvää materiaalia kirjastosta sekä Internetin tietokannois- ta valmistavaa seminaaria varten. Siinä haimme vastaukset seuraaviin tutkimuskysy- myksiin: Mitä tarkoittaa maahanmuuttaja? Minkälainen on maahanmuuttoprosessi Suomessa? Mitä tarkoittavat käsitteet seksuaalisuus, seksuaaliterveys, lisääntymisterve- ys ja kulttuuri? Minkälaisia haasteita monikulttuurisuus tuo suomalaiselle terveyden- huollolle seksuaali- ja lisääntymisterveyden kannalta?

Valmistavaa seminaarityötä tehdessämme saimme paljon uutta tietoa maahanmuutto- prosessin kulusta Suomessa sekä maahanmuuttajien määrästä ja syistä, joiden takia maahan tullaan. Perehdyimme myös käsitteisiin seksuaalisuus sekä seksuaali- ja lisään-

tymisterveys. Mielenkiintoisinta työssä oli tutustua seksuaalisuuteen eri kulttuureissa sekä niihin haasteisiin, joita maahanmuutto tuo seksuaaliterveyden toteutumiseen.

Suunnitellessamme tuotettamme meidän täytyi lisäksi hankkia tietoa opettamisesta, nuorten seksuaalikasvatuksesta sekä teoriatietaoa niistä aiheista, joita aioimme käsitellä opetustuokioissa. Opettamisesta emme löytäneet käytännönläheistä kirjallisuutta, joka olisi auttanut meitä suunnittelussa. Seksuaalikasvatusmateriaaleja sen sijaan löytyi paljon.

4.3 Projektin suunnittelu

Aloimme perehtyä projektityöskentelyyn keväällä 2010 lukemalla siihen liittyvää kirjallisuutta sekä käymällä oppilaitoksemme projektityöskentelyyn liittyvän kurssin. Teimme ensin projektisuunnitelmamme Tyttöjen Talolle, mutta yhteistyökumppanin vaihduttua kirjoitimme uuden.

Projektisuunnitelmassa muodostimme projektiorganisaation, määrittelimme projektin tavoitteet, laadimme tarvittavat sopimukset, suunnittelimme pääpiirteissään tuotteen sisällön, teimme tehtäväluettelon ja arvioimme käytettävissä olevat resurssit. Lisäksi otimme huomioon projektiin liittyvät mahdolliset riskit ja miten niihin varautuisimme sekä mietimme, miten turvaisimme asettamamme laatutavoitteet. Teimme myös ohjaus- ja markkinointisuunnitelmat.

Projektiorganisaatio ja projektin tavoitteet on esitelty aiemmissa luvuissa. Projektiimme liittyviä sopimuksia olivat asettamissopimus (liite 2), jonka teimme oppilaitoksemme kanssa sekä yhteistyösopimus Pohjola-opiston kanssa (liite 3). Meidän tuli myös huomioda käyttämiemme materiaalien tekijänoikeudet ja lisäksi sovittava Pohjola-opiston kanssa tekemämme materiaalin käytöstä.

Projektiimme liittyviä riskejä olivat esimerkiksi projektin jäsenen sairastuminen. Itse opetustuokioihin liittyviä riskejä oli mm. se, että nuoret eivät jostain syystä olisi tulleet paikalle. Tähän olimme varautuneet tiedottamalla nuorille tunneista etukäteen heidän

opettajansa välityksellä sekä pyytämällä häntä tiedustelemaan nuorten toiveita tuntien sisällöstä. Kokemattomuutemme ryhmän vetäjinä oli myös riski tapahtuman onnistumiselle. Tähän varauduimme suunnittelemalla tarkkaan tuntien sisällön ja kulun ja harjoittelemalla opetustuokioiden pitämistä yhdessä kuvitellulle yleisölle. Tuloksen laatuun liittyviä riskejä oli myös se, että emme olisi löytäneet tarpeeksi hyviä materiaaleja.

Projektiimme saimme ohjausta sopimalla henkilökohtaisia ohjausaikoja sisällönohjaajamme ja metodiohjaajamme kanssa. Lisäksi saimme ryhmäohjausta osallistumalla oman kättilöryhmämme seminaareihin aikataulun mukaisesti. Huolehdimme alusta asti tiedottamisesta eri tahojen välillä. Tiedotimme ohjausryhmää ja pidimme heidät ajan tasalla siitä, missä vaiheessa olimme menossa. Lisäksi toimitimme heille välituotokset siitä mukaa kun niitä valmistui. Tiedotimme myös yhteistyötahollemme työme edistymisestä.

Omassa projektissamme meidän ei tarvinnut kiinnittää paljoa huomiota markkinointiin, sillä idea opetustuokiosta tuli yhteistyökumppaniltamme ja heillä oli tarvetta tällaiselle tuotteelle. Opettaja oli tiedottanut ryhmää tulevasta opetustuokiosta.

4.4 Opetustapahtuman tekeminen

Saa kysyä -seksuaalikasvatustuntien suunnittelu käynnistyi toukokuussa 2010. Keskuselimme Nuoret maahanmuuttajat -projektin opettajan Heidi Silvanin kanssa tuntien sisällöstä, aikataulusta ja muista käytännön järjestelyistä, koska hänellä oli paras käsitys ryhmän tasosta ja tarpeista. Kysyimme hänen välityksellään myös nuorten omia toiveita tuntien sisällöstä. Opettajan mielestä oli tärkeää käydä läpi seksuaali- ja lisääntymis-terveyteen liittyvät perusasiat, kuten anatomia ja fysiologia, kuukautiskierto, ehkäisy, sukupuolitaudit ja nuorten seksuaalioikeudet. Nuoret puolestaan toivoivat, että he oppivat asianmukaista sanastoa kehon eri osista.

Nuorten tausta määritteli sen, että käytetyn kielen tuli olla selkeää ja helposti ymmärrettävää. Heidän ikänsä vaikutti paitsi sisällön valintaan myös siihen, että ilmapiirin tuli olla erityisen luottamusta herättävä ja mukava. Opetustavan piti olla sellainen, että nuoret jaksoivat kiinnostua ja osallistua, ja seksuaalisuus tuotaisiin esille positiivisena asiana

nuoren elämässä. Kuuntelijoidemme taustan otimme huomioon myös siinä, että seksuaalikasvatustuokioita oli kaksi, toinen tytöille ja toinen pojille. Opettajan näkemyksen mukaan tuokiot oli parempi pitää erikseen, koska nuoret ovat niin häveliäitä yhdessä.

Kävimme etukäteen näyttämässä tekemämme PowerPoint-diat ryhmän ohjaajalle, jotta hän sai sanoa mielipiteensä diojen sisällöstä ja ulkoasusta. Mietimme myös kohderyhmämme arvoja ja periaatteita, koska lukemamme perusteella tiesimme, että seksuaalisuus on tabu monissa kulttuureissa. Tämä piti ottaa huomioon siinä, miten arat asiat otettiin esille tunneilla. Esimerkiksi ympärileikkaus tuntui vaikeasti käsiteltävältä asialta, ja mietimme kovasti, miten tämä asia esitettäisiin ja keskustelimme siitä myös ryhmän ohjaajan kanssa.

Suunnittelu-aikataulu oli tiukka, koska ryhmä tarvitsi tunnit jo sen kevään aikana valmistumisensa vuoksi. Päätimme pitää tunnit kesäkuun loppupuolella. Emme ehtineet esiteltä tuotetta, koska aikataulu oli niin tiukka yhteistyökumppanin aikataulujen vuoksi. Pidettyämme opetustuokiot saimme vielä kehittämisideoita, joten esitelmä olisi ollut tärkeää. Sillä olisi voitu vielä entisestään parantaa tuotteemme laatua. Päätimmekin, että jos jatkossa teemme tuotteita, niin emme tee niitä näin tiukalla aikataululla, jotta esitelmään jää varmasti aikaa.

4.4.1 Pedagoginen suunnitelma

Valitsimme opetustapahtumiemme sisällön edellisessä luvussa kerrottujen seikkojen pohjalta. Päädyimme PowerPoint-esitykseen ja toiminnallisiin rasteihin. Meillä oli aikaa vain tunti ja 15 minuuttia ryhmää kohti, joten kovin monimutkaisiin toiminnallisiin menetelmiin meillä ei ollut aikaa. PowerPointillä pystyimme käymään yhteisesti läpi tunnin asiat, ja rasteilla nuoret pystyivät itse syvemmin tutustumaan asioihin käytännössä. Tuntien tarkan kulun suunnittelimme tuntisuunnitelmataulukoiden avulla, jotka teimme erikseen molemmille ryhmille (liitteet 4 ja 5). Meillä oli laatutavoitteena se, että nuoret jaksavat kuunnella ja osallistua sekä se, että he oppivat asioita yhteistoiminnallisesti ja vertaistukea saaden. Valitsemalla nämä opetusmenetelmät varmistui näiden tavoitteiden täyttyminen.

Kolmannessa luvussa mainitut oppimisprosessin vaiheet otimme huomioon siten, että *motivoimme* nuoria kertomalla heille tulevasta tapahtumasta ja kysymällä, mistä he haluaisivat saada tietoa. *Orientoimme* nuoret tunnille PowerPoint-esityksellä, joka johdatti heidät aiheeseen. Nuoret saivat *sisäistää* asioita tutustuen rasteilla konkreettisemmin materiaaleihin. Varsinaista *ulkoistamista*, *arviointia* ja *kontrollia* emme tehneet kokeen muodossa, koska käytettävissä oleva aika oli niin rajallinen, mutta nuoret saivat antaa palautetta ja kertoa mielipiteensä, olivatko he oppineet uutta.

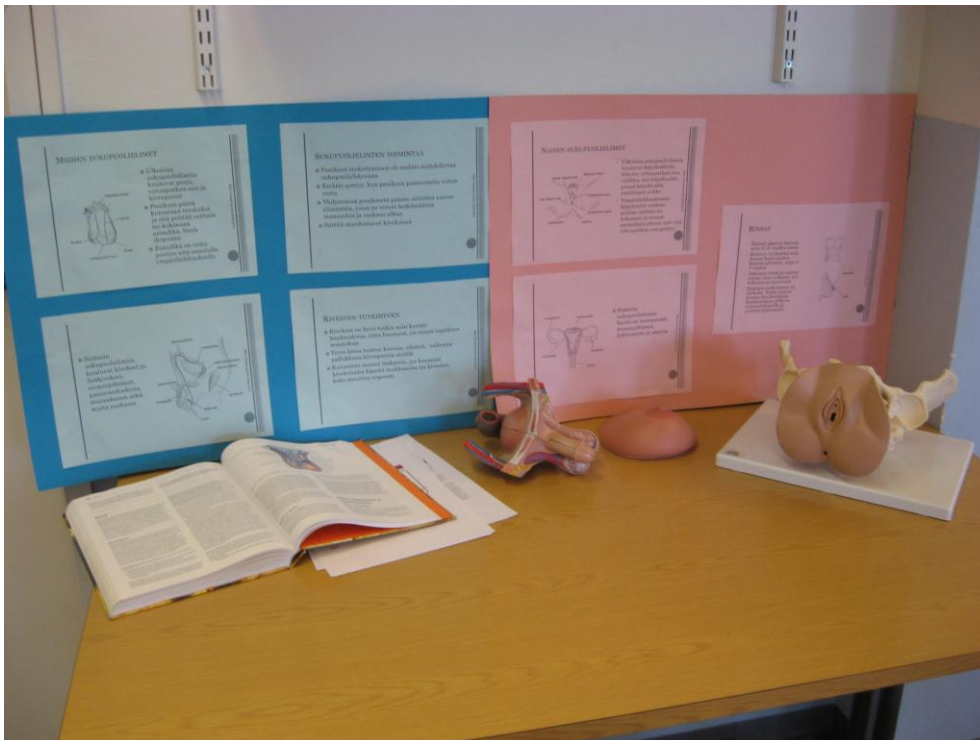
4.4.2 Opetustuokioiden toteutus

Päädyimme siihen, että molempien ryhmien tunti alkaisi lyhyellä PowerPoint-esityksellä (liitteet 6 ja 7). Tytöille kävimme läpi murrosiässä kehossa tapahtuvat muutokset, naisen ja miehen sukuelinten anatomian ja fysiologian, kuukautiskierron ja kuukautisten merkitsemisen kalenteriin sekä kuukautisiin liittyviä hygienia-asioita, mielialan vaihteluita ja kipuja. Poikien kanssa kävimme myös läpi murrosiässä kehossa tapahtuvat muutokset ja naisen ja miehen sukuelinten anatomian ja fysiologian.

Alkuluennon jälkeen nuoret saivat siirtyä rasteille. Tytöille niiden aiheina olivat anatomia ja fysiologia sekä rintojen tutkiminen, kuukautiset, sukupuolitaudit ja ehkäisy sekä nuorten seksuaalioikeudet. Tytöt, joita oli viisi, jaoimme rasteille siirryttäessä kahteen ryhmään, ja toinen meistä kulki toisen ja toinen toisen ryhmän kanssa. Pojille rastit olivat muuten samat, mutta kuukautisrastia ei ollut ja sukupuolitaudit olivat omana rastinaan. Pojat, joita oli kahdeksan, jaoimme pareihin ja otimme kumpikin vastuullemme kaksi rastia. Rastien materiaalit hankimme eri tavoin, kuten lainaamalla materiaalia koulutamme sekä ostamalla itse ja askartelemalla.

Anatomiarastille saimme lainaksi koululta anatomiset mallit miehen ja naisen lantiosta sekä rinnasta, ja lisäksi olimme itse askarrelleet posterit, joista löytyivät kuvat ja teoria-tieto. Lisäksi toimme rastille anatomian kirjan sekä materiaalia tyttöjen ympärileikkauksesta. Ohjeistimme tällä rastilla kivesten ja rintojen tutkimisen.

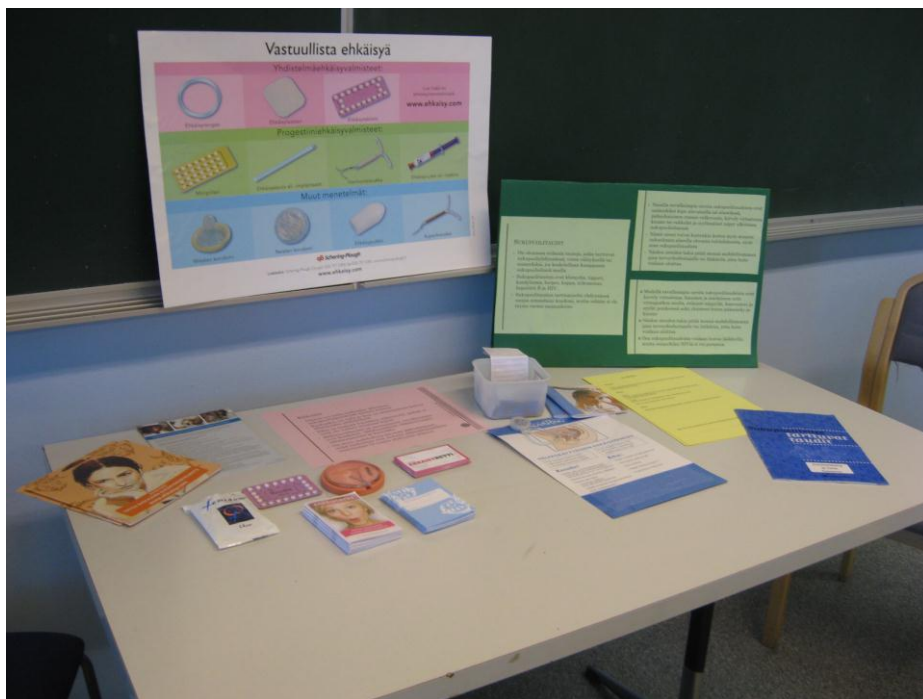
Anatomiarasti herätti eniten kiinnostusta ja kysymyksiä tuli runsaasti niin tytöiltä kuin pojiltakin. Poikia kiinnosti molempien sukupuolten anatomia ja he tutkivat malleja kovasti ja esittivät niistä kysymyksiä. Tyttöjä puhutti ympärileikkaus kovasti ja suhtautuminen sitä kohtaan oli puolustavaa. Eräs tyttö kysyi, *Minkälaisen rangaistuksen Suomessa voi saada, jos vie oman tyttärensä ulkomaille leikattavaksi?* Tämä rasti oli erittäin hyödyllinen ja onnistunut, mutta myös hyvin haastava. Ympärileikkaus oli selvästi erittäin tärkeä ja syvällä kulttuurissa oleva asia tytöille, ja heitä oli vaikea saada edes kuuntelemaan ympärileikkauksen vaikutuksia terveyteen. Olimme etukäteen miettineet, kuinka otamme tämän aiheen esille ja miten siihen suhtauduttaisiin, mutta tytöille asiasta puhuminen näyttikin olevan luonnollista. Suurin osa keskustelusta käytiin heidän äidinkielellään, joten emme saaneet tietää kaikkea, mitä puhuttiin, mutta tärkeintä oli, että tytöt keskustelivat keskenään ja toivottavasti keskustelu jatkui tuntien jälkeenkin.

KUVA 1. Anatomiarasti

Kuukautisrastille askartelimme itse kuvan naisen sukupuolielimistä sekä kuukautiskierokaavion ja ostimme kaupasta malliksi erilaisia siteitä ja tamponeja. Koululta saimme

Ehkäisyraastilla tuli melko paljon asiaa, joten olisimme voineet keskittyä ehkä vain muutamahan tavallisimpaan ehkäisymenetelmään. Rastilla tuli puhetta siitä, mistä ehkäisyvälineitä saa; mihin tarvitaan lääkärikäynti ja mitä saa vain tavallisesta kaupasta. Opettaja halusi erityisesti korostaa pojille, että kondomeita voi ostaa ihan tavallisesta kaupasta. Harmillista oli, ettemme olleet huomanneet ottaa kondomien pahvista pakkausta mukaan, jotta olisimme voineet näyttää, miten ne kaupan hyllystä löytää. Tyttöjen kanssa tuli puolestaan puhetta siitä, että ehkäisy ei ole kovin hyväksyttyä Somaliassa, vaan siellä perheissä on aina paljon lapsia. Jos meillä olisi ollut enemmän aikaa, olisi ollut mielenkiintoista jatkaa tätä keskustelua ja kysellä, kokevatko tytöt tilanteen muuttuneen uudessa asuinmaassa.

KUVA 3. Ehkäisy- ja sukupuolitautilirasti

Sukupuolitautilirastille askartelimme posterin, jossa kerrottiin yleisesti sukupuolitaudeista ja niiden tavallisimmista oireista. Kävimme asiat suullisesti läpi ja korostimme tautien ehkäisyn merkitystä. Lainasimme myös kirjastosta sukupuolitauteja käsittelevän kirjan, josta sai halutessaan katsella kuvia. Sukupuolitautilirasti oli siis omanaan vain pojille.

Sukupuolitautilirasti ei ehkä ollut niin kiinnostava nuorten mielestä, koska rastilla oli enimmäkseen teoreettista tietoa ja termistö oli vaikeaa. Tällä rastilla korostimme sitä, että vain kondomilla voi ehkäistä tautien leviämistä ja muutama kysymys tulikin kondomin käytöstä, kuten esimerkiksi, että *voiko sen jättää paikoilleen yön ajaksi?*

Seksuaalioikeusrastille askartelimme posterin, jossa kerrottiin nuorten seksuaalioikeudet. Lisäksi keksimme erilaisia kysymyksiä lapuille, joita käytimme keskustelun pohjana. Tälle rastille lainasimme myös kirjastosta nuorille suunnattuja seksuaalisuudesta kertovia kirjoja ja kerroimme, että niitä voi vapaasti lainata kirjastosta. Saimme myös Poikien puhelimen lentolehtisen ja askartelimme itse Väestöliiton nuorten sivuja mainostavan lentolehtisen, jotka annoimme nuorille mukaan.

Seksuaalioikeusrastilla eniten kysymyksiä tuli pojilta siitä, miten lähestyä tyttöä eli *mitä sanoa ensimmäisenä ja mihin pyytää treffeille ja kenen pitää maksaa, kun ollaan treffeillä.*

KUVA 4. Seksuaalioikeusrasti

Tuntien lopuksi keräsimme nuoret vielä yhteen ja kiitimme heitä siitä, että olimme saaneet tulla pitämään tunnit heille. Kysyimme myös suullista palautetta heiltä sekä oliko heille jäänyt vielä mielen päälle kysyttävää.

KUVA 5. Iloiset rastinpitäjät kättilöpaidoissaan

5 PROJEKTIN ARVIOINTI

Projektimme sai alkunsa ideointiseminaarista ja valmistavasta seminaarityöstä, joiden pohjalta saimme idean varsinaiseen tuotteeseemme. Projektiamme mutkisti alussa se, että meillä ei ollut heti alkuvaiheessa selvillä, mikä yhteistyökumppanimme tulisi olemaan. Aluksi teimme projektisuunnitelman Tyttöjen Talolle, mutta yhteistyökumppanimme vaihduttua teimme uuden. Tämän vuoksi aikataulusta tuli hyvin tiukka.

Projektissamme tulostavoitteina oli kaksi opetustapahtumaa sekä selkeä materiaali, jota voisi hyödyntää myöhemminkin. Nämä tavoitteet saavutimme. Välittömänä toiminnallisena tavoitteena oli, että tytöt ja pojat heräävät ajattelemaan seksuaaliterveyttään ja saavat perustiedot anatomiasta ja fysiologiasta sekä lisätietoa ehkäisystä, sukupuolitaudeista ja seksuaalioikeuksista. Uskomme saavuttaneemme nämä tavoitteet ainakin jollakin tasolla. Reilu tunti on hyvin lyhyt aika näin suuren asian määrän opettamiseen, mutta mielestämme osasimme nostaa jokaisesta aiheesta olennaisimmat asiat. Nuoret tuntuivat olevan kiinnostuneita hankkimaan lisätietoa, koska he kyselivät esimerkiksi, millä Internet-sivuilla voi tutustua asioihin enemmän. Tämän vuoksi uskomme, että he heräsivät ajattelemaan seksuaaliterveyttään. Pitkän aikavälin tavoitteena oli, että he kiinnittävät huomiota omaan seksuaalikäyttäytymiseensä ja heidän seksuaaliterveytensä paranee. Tämän tavoitteen toteutumisesta emme voi tietää ilman myöhemmin tehtävää kyselytutkimusta.

Oppimistavoitteena oli saada kokemusta ryhmänohjauksesta ja opetustapahtuman suunnittelusta. Lisäksi halusimme oppia projektisuunnittelun vaiheet ja hankkia lisää teoria-tietoa seksuaalikasvatustuokioiden aihepiireistä. Teoriatietoa saimme lisää tuntien materiaalia kootessamme. Saimme harjoitusta projektin ja opetustapahtuman suunnittelussa, ja osaamme niiden vaiheet pääpiirteissään. Ryhmänohjauksessa olemme nyt harjaantuneet ja koemme olevamme varmempia esiintyjä.

5.1 Nuorten arviointia opetustuokioista

Meillä ei ollut opetustuokioiden aikana aikaa järjestää nuorille testiä tai tietokilpailua, jolla olisimme arvioineet heidän oppimistaan. Sen sijaan teimme nuorille palautelomakkeen (liite 8), jossa kysyimme heidän ajatuksiaan ja kokemuksiaan tunnista sekä tiedustelimme, oppivatko he uutta aiheistamme. Kysyimme myös, miltä ylipäätään tuntui käydä läpi seksuaalisuuteen liittyviä asioita. Lomakkeen nuoret täyttivät opettajan kanssa toisella tunnilla, jotta siihen ei kulunut aikaa opetustuokioistamme. Ajattelimme myöskin, että voisi olla helpompi vastata, kun emme olleet läsnä. Nuorten täytyi myös saada vastata rauhassa ajan kanssa sekä nimettömästi.

Palautetta saimme yhdeltätoista nuorelta. Lomakkeen ensimmäisessä kysymyksessä kysyttiin, paljonko nuori koki oppineensa anatomiasta, kuukautisista, ehkäisystä, sukupuolitaudeista ja seksuaalioikeuksista. Vastaukseksi sai ympyröidä sopivimmalta tuntuvan vaihtoehdoista *paljon*, *vähän* ja *ei mitään*. Kuusi vastaajista arvioi, ettei ollut oppinut mitään uutta anatomiasta, kaksi oli vastannut oppineensa vähän ja kolme paljon. Kuusi koki oppineensa kuukautisista vähän ja viisi ei mitään. Kaksi koki oppineensa paljon ehkäisystä, neljä vähän ja viisi ei mitään. Kolme koki oppineensa paljon sukupuolitaudeista, neljä vähän ja neljä ei mitään. Kaksi koki oppineensa paljon seksuaalioikeuksista, kolme vähän ja kuusi ei mitään.

Seuraavaksi nuoret saivat kirjoittaa omin sanoin, minkä olivat kokeneet tärkeimmäksi oppimukseen asiaksi. Kahteen paperiin oli kirjoitettu, etteivät vastaajat olleet oppineet mitään. Uusien sanojen oppiminen koettiin tärkeäksi kahdessa paperissa; *tänään opin paljon uusia sanoja*. Yksi oli maininnut sukupuolitaudit tärkeimpänä asiana ja yksi anatomian. Kolmessa paperissa oli koettu tunti ylipäätään tärkeäksi; *minun mielestäni on että on tärkeä oppia tällaista asiasta, seksin oikeudet ja harrastaminen täytyy olla varovainen että ei tule mitään sairauksia, opin miten voin harjoitella seksiä*.

Seuraavaksi kysyimme, miltä tuntui käsitellä seksuaalisuuteen liittyviä asioita. Tähänkin nuoret saivat vastata omin sanoin. Kaksi koki sen *tylsäksi*. Kahden mielestä asioista puhuminen tuntui *kivalta* ja *ok:lta*. Yksi oli kirjoittanut sen olevan *normaalina* ja yhdestä se tuntui *oudolta*. Yksi oli kirjoittanut, että *ensin oli vähän hankala ujoskelin mutta*

myöhemmin sain kysyä ja sain paljon tietoja. Kaksi oli vastannut tähän kohtaan yleisesti, että oli hyvä tietää seksistä ja haluaa tietää vielä enemmän.

Seuraava kysymys koski toimintapisteitä; mikä niissä koettiin hyväksi ja mitä olisi kaivattu vielä lisäksi. Kahdessa paperissa kohta oli jätetty tyhjäksi. Kuudessa paperissa kohtaan oli kirjoitettu vain *ei, ei ole tai ei mitään*. Kolmessa paperissa oli annettu enemmän palautetta: *pidin kaikista toimintapisteistä, ne oli ihan selvä., oli kiva ja minusta tuntui hyvältä. Olisi ollut kiva jos olisi ollut aika ja puhuisimme enemmän, ja se olisi hienoa se olisi tarkista ma halu joko sielitä lisää.*

Viimeisessä kohdassa olimme toivoneet yleistä palautetta. Kahdessa paperissa tämä kohta oli jätetty tyhjäksi. Lähes kaikissa oli meille kiitokset. Yksi oli tähänkin kohtaan laittanut, ettei oppinut mitään ja yksi, että oli oppinut paljon.

Hyvin moni oli vastannut, että ei oppinut mitään uutta. Jäimme miettimään, mistä tämä johtui, sillä rasteilla suurin osa nuorista vaikutti hyvin kiinnostuneilta ja huomasimme heidän kysymyksistään, että monet perustiedot olivat puutteellisia. Pojat kysyivät mm. seuraavanlaisia kysymyksiä: *Mikä on tuo iso laastari?* (terveysseitestä) ja *Mistä naisella tulee pissa?* Mietimme, että kielitaidolla saattoi olla vaikutusta; ehkä jotkin asiat jäivät selittämisestä huolimatta epäselviksi. Emme myöskään tiedä, minkälaisessa tilanteessa palautteet kirjoitettiin ja selitettiinkö nuorille, mitä kysymykset tarkoittivat ja minkälainen oli heidän motivaationsa sillä hetkellä vastata palautteisiin. Kysyimme lomakkeiden lisäksi tuntien jälkeen suoraa palautetta nuorilta. Silloin he lähinnä yleisesti kiittelivät, että olimme tulleet ja sanoivat tuntien olleen tärkeitä.

Lomakkeisiin oli enimmäkseen vastattu hyvin lyhyesti tai ei ollenkaan. Tässäkin kielitaidolla on varmasti ollut merkitystä, samoin vastaajien iällä. Unohdimme laittaa lomakkeisiin kohdan, jossa kysytään vastaajan sukupuolta. Emme siis voi vertailla, oliko tyttöjen ja poikien vastauksissa eroja. Vastaajista niillä, jotka olivat kirjoittaneet enemmän, tuntui jääneen myös halua saada lisätietoa asioista. Joissakin papereissa vastaukset olivat ristiriitaisia; toisaalta oli ymyröity, ettei ollut oppinut mitään uutta, mutta kuitenkin kirjoitettiin, että oli tärkeä oppia näistä asioista.

5.2 Opettajan ja opponentin arviointia opetustuokioista

Opettajalle ja opponenttillemme teimme oman arviointilomakkeen (liite 9). Siinä he saivat arvioida valitsemiamme opetusmenetelmiä, ajankäyttöämme sekä esiintymistämme. Lisäksi he saivat arvioida havainnollistamismateriaalejamme sekä tuntien sisällöksi valitsemiamme aiheita.

Kysyimme heiltä ensin, mitä mieltä he olivat tuntien sisällöksi valitsemistamme aiheista. Molemmat olivat arvioineet valitut asiat tärkeiksi ja olennaisiksi. Aiheet nähtiin kohderyhmälle sopiviksi; perusasiat olivat juuri niitä, jotka vastasivat näiden nuorten tarpeisiin. Seuraavaksi kysyimme, mitä muuta olisi mahdollisesti pitänyt käsitellä tai jättää käsittelemättä. Opettajan mukaan HIV:stä olisi voinut puhua enemmän, sillä keskusteltuaan nuorten kanssa tuntien jälkeen oli käynyt ilmi, että se on nuorille melko tuntematon sairaus. Opponenttimme mukaan ehkäisyasioissa olisi voinut keskittyä vain muutama tavallisimpaan, ja sukupuolitaudit olisi voinut käydä samalla rastilla läpi, jotta tautien ehkäisyn merkitys olisi vielä korostunut. Hänen mielestään olisimme voineet myös kerrata rastien kiertämisen jälkeen tärkeimmät asiat ja testata, olivatko nuoret ymmärtäneet asiat oikein (esim. tietovisa). Opponentti piti hyvänä asiana sitä, että kävimme tyttöjen kanssa myös poikien sukuelimet läpi ja poikien kanssa tyttöjen asioita.

Seuraavaksi kysyimme, mitä mieltä opponentti ja opettaja olivat tuntien järjestelyistä. Käyttämämme materiaalit ja havainnollistamisvälineet saivat kiitosta ja tutustuminen rasteihin pienissä ryhmissä koettiin hyväksi menetelmäksi, koska näin kaikki opiskelijat uskalsivat kysyä ja osallistua. Luento-osuus oli ollut sopivan mittainen ja olimme puhuneet rauhallisesti, selkeästi ja käyttäneet riittävän yksinkertaisia sanoja. Ajankäytössä olimme myös arvioitsijoidemme mukaan onnistuneet hyvin.

Seuraavaksi kysyimme, miten esiinnyimme ja opetimme. Esiintymistämme arvioitsijat kehuivat luontevaksi, rauhalliseksi ja selkeäkieliseksi. Olimme olleet luotettavia asiantuntijaroolissamme. Olimme huomioineet opetuksessa nuorten tahdin ja keskittyneet niihin asioihin, joista he halusivat kuulla. Seuraava kysymys koski materiaalejamme. Niitä kehuittiin hyviksi ja tarpeellisiksi. Erityisesti anatomiset mallit saivat kehuja.

Viimeiseksi pyysimme arvioitsijoilta yleistä palautetta. Saimme kiitosta huolellisesti tehdystä työstä ja vaivannäöstä ja siitä, että rohkenimme ottaa näin haastavan kohde-ryhmän ja aihealueen. Oli ollut hyvä, että jaoimme nuorille luentomateriaalin ja erilaisia esitteitä. Aikataulullisesti olimme myös onnistuneet hyvin ja saaneet nuoret hyvin mukaan tunneilla.

5.3 Projektiryhmän arviointia opetustuokioista

Itse arvioimme tunteja tavoitteidemme pohjalta, eli miten saimme nuoret osallistumaan ja kyselemään ja miten onnistuimme ajankäytössä. Analysoimme myös omia tuntemuk-siamme siitä, miltä tuntui mennä puhumaan aroista aiheista haastavalle kohdejoukolle.

Tuntui haastavalta mennä puhumaan seksiasioista maahanmuuttajanuorille, koska em-me tiede, miten heidän kulttuureissaan suhtauduttaisiin näihin asioihin. Valmistau-duimme tähän pohtimalla eri vaihtoehtoja siitä, miten he mahdollisesti voisivat suhtau-tua. Kyselimme heidän opettajaltaan, oliko soveliaista näyttää esimerkiksi sukuelinten kuvia ja mitä hän arveli nuorten suhtautumisesta. Pyrimme siihen, että itse olisimme mahdollisimman luontevia ja sinut seksuaalisuuteen liittyvien asioiden kanssa, jotta voi-simme puhua niistä helposti toisille. Tähän valmistauduimme pohtimalla yhdessä sek-suaalisuutta, harjoittelemalla siitä puhumista sekä käymällä mielikuvissa läpi tuntien kulkua. Tuntien alussa olimme jännittyneitä, mutta alkujännityksen mentyä ohi onnis-tuimme mielestämme olemaan rentoja ja luontevia. Nuoret kyselivät meiltä asioista ja keskustelivat vilkkaasti myös keskenään. Erityisesti tyttöjä puhutti ympärileikkausasia, josta he keskustelivat kiihkeään sävyyn omalla kielellään.

Suurin osa nuorista oli kiinnostuneita ja osallistui aktiivisesti kyselemällä ja tutkimalla rastien materiaaleja. Muutamat olivat kuitenkin hiljaisempia eivätkä kyselleet tai oma-toimisesti alkaneet toimia rasteilla. Jos olisimme olleet kokeneempia ryhmänvetäjiä, oli-simme luultavasti paremmin saaneet nekin nuoret mukaan.

Päällimmäisenä meille jäi opetustuokioista hyvä mieli. Onnistuimme luomaan sellaisen ilmapiirin, että nuoret osallistuivat ja kyselivät, eikä tunti mennyt hihittelyksi. Nuoret saivat myös aina kysyä, kun heille tuli mieleen jotain, ja kannustimme heitä rasteilla keskusteluun kysymällä heidän mielipiteitään. Annoimme heille myös omaa aikaa keskustella toistensa kanssa puuttumatta keskusteluun, mutta olemalla kuitenkin koko ajan läsnä.

Nuorten opettajan mukanaolo oli mielestämme hyvä asia, koska tuttu ihminen toi turvallisuuden tunnetta ja luottamusta meihin. Uskomme, että nuoret jatkoivat tuntien jälkeenkin pohdintaa eri aiheista. Kehitettävääkin jäi paljon. Keskustelimme yhdessä tuntien jälkeen nuorten kysymyksistä, ja esille nousi monia asioita, joista olisi ollut hyvä puhua enemmänkin, jos vain olisimme osanneet tarttua niihin tuntien aikana.

6 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessi on ollut mielenkiintoinen, mutta haastava. Eniten haastetta toi se, ettei pelkästään opinnäytetyön tekemiselle ole varattu erillistä aikaa, vaan sitä on pitänyt tehdä aina muiden opintojen lomassa silloin kun on ehditty. Haastavaa oli myös aiheen valinta, koska aihe olisi pitänyt osata valita niin opintojen alkuvaiheessa, ettemme tienneet vielä mitään varsinaisista kättilöopinnoista. Kun mielenkiintoinen aihe oli löytynyt, alkoi työ tuntua mielekkäämmältä ja edetä vaihe kerrallaan eteenpäin.

Opinnäytetyön suurin anti meille oli se, että uskalsimme tarttua haastavaan aiheeseen ja toteuttaa työn tavalla, joka ei ole meille mitenkään luontainen, koska kumpikaan meistä ei pidä esiintymisestä. Tulevaisuuteen saimme varmasti kumpikin itseluottamusta mennä puhumaan erilaisille ryhmille, kun nyt aloitimme näinkin haastavasta osallistujajoukosta. Oli myös tärkeää, että opimme suunnittelemaan, miten opettaa asioita, koska työhömmme kättilöinä kuuluu niin paljon erilaisten asiakkaiden ohjausta monenlaisissa tilanteissa. Opimme myös organisoimaan opiskeluun liittyviä tehtäviä paremmin, koska meidän täytyi löytää yhteistä aikaa opinnäytetyön kirjoittamiselle.

Itse opetustuokioiden suunnittelu ja pitäminen antoivat meille mahdollisuuden käyttää luovuuttamme ja tehdä niistä omannäköisemme. Käytimme paljon aikaa rastien materiaalien askarteluun ja oli hienoa nähdä oman käden jälki käytännössä. Oli myöskin hyvä nähdä, että saatoimme esiintyä ja pitää tunnit omalla tavallamme ja omana itsenämme, ja se oli riittävää luomaan sen ilmapiirin, jonka halusimme.

Aiomme itse jatkaa vielä tämän työn parissa muokkaamalla kehittämistehtävänämme opetustuokioidemme materiaaleista opetuspaketin maahanmuuttajien terveysaseman käyttöön. Seksuaalikasvatuksen tulisi mielestämme kuulua säännöllisenä osana maahan tulevien nuorten terveyspalveluihin. Esimerkiksi meidän koulumme opiskelijat voisivat jatkaa yhteistyötä erilaisten maahanmuuttajille suunnattujen projektien parissa. Tämä olisi hyödyllistä paitsi maahan tuleville nuorille, myös meille terveysalan ammattilaisille, koska tulevaisuudessa tulemme toimimaan yhä enemmän eri kulttuurien edustajien kanssa.

LÄHTEET

Alkio, P. (toim.) 2008. Puhutaan seksuaalisuudesta – Nuori vastaanotolla. Helsinki: VL-Markkinointi Oy.

Ala-Lipasti, R. 2009. Kunniaväkivalta. Helsinki: Vihreä Sivistysliitto ry.

Apter, D., Väisälä, L., Kaimola, K. (toim.) 2006. Seksuaalisuus. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Brusila, P. (toim.) 2008. Seksuaalisuus eri kulttuureissa. Helsinki: Duodecim.

Cacciatore, R. & Kortenniemi-Poikela, E. 2010. Portaita pitkin. Lapsen ja nuoren seksuaalisuuden kehittyminen. Juva: WS Bookwell Oy.

Engeström, Y. 1991. Perustietoa opetuksesta. Helsinki: Valtionvarainministeriö.

Greenberg, J.S., Bruess, C.E., Conklin, S.C. 2007. Exploring the Dimensions of Human Sexuality. Sudbury: Jones and Bartlett Publishers.

Kari, J. (toim.) 1991. Didaktiikka ja opetussuunnittelu. Juva: WSOY.

Kotouttaminen, Sisäasiainministeriö. Hakupäivä 4.5.2011.

<http://www.intermin.fi/intermin/home.nsf/pages/4B352409EF53530FC22575E1001F5DA2?opendocument>

Kyllönen-Saarnio, E. & Nurmi R. 2005. Maahanmuuttajanaiset ja väkivalta. Opas sosiaali- ja terveysalan auttamistyöhön. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö, Työministeriö ja Monika-naiset ry.

Lisääntymisterveys ja seksuaalikasvatus. Euroopan parlamentti 2007. Hakupäivä 30.9.2009.

http://www.no-fortress-europe.eu/upload/Reproduction_FI_Final.pdf

Maahanmuuttajien seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Väestöliitto 2009. Hakupäivä 23.9.2009.

<http://www.vaestoliitto.fi/seksuaaliterveys/?x31074=26700>

Maahanmuuttovirasto. Hakupäivä 28.9.2009

<http://www.migri.fi/netcomm/default.asp>

Manninen, E. 2010. Tutkimus- ja kehittämismenetelmien sovellukset -kurssin luennot 2010.

Monikulttuurisuus Suomen terveydenhuollossa 2004. Sosiaali- ja terveysministeriö. ETENE-julkaisuja 11. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Muhammed, Husein 2011. Yhtä erilaiset. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Teos.

Seksuaalikasvatuksen standardit Euroopassa. Maailman terveysjärjestön (WHO) Euroopan aluetoimisto ja BZgA 2010. Helsinki: THL. Hakupäivä 26.4.2011.

<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/039844e2-c540-4e81-834e-6f11e0218246>.

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen 2007. Sosiaali- ja terveysministeriö. Toimintaohjelma 2007–2011. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 17. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Seksuaalioikeuksien julistus, World Association for Sexual Health. Hakupäivä 30.9.2009.

http://worldsexology.org/about_sexualrights_finland.asp

Sexuality, World Health Organization 2002. Hakupäivä 30.9.2009.

http://www.who.int/reproductivehealth/topics/gender_rights/sexual_health/en/index.htm

1

Suomen väestö. Tilastokeskus. Hakupäivä 7.4.2011

http://www.stat.fi/til/vaerak/2010/vaerak_2010_2011-03-18_tie_001_fi.html

Väestöliiton seksuaaliterveyspoliittinen ohjelma. Väestöliitto 2006. Helsinki: Väestöliitto.

LIITTEET

LIITE 1: Seksuaalioikeudet

LIITE 2: Asettamissopimus

LIITE 3: Yhteistyösopimus

LIITE 4: Tyttöjen tuntisuunnitelma

LIITE 5: Poikien tuntisuunnitelma

LIITE 6: PowerPoint-esitys tytöille

LIITE 7: PowerPoint-esitys pojille

LIITE 8: Palautekaavake nuorille

LIITE 9: Palautekaavake opettajalle ja opponentille

SEKSUAALIOIKEUDET

1. Oikeus seksuaaliseen vapauteen. Seksuaalinen vapaus sisältää yksilöiden mahdollisuuden ilmaista seksuaalisia kykyjään täydesti. Tästä suljetaan kuitenkin pois seksuaalinen väkivalta, hyväksikäyttö ja riisto elämän jokaisena hetkenä ja kaikissa tilanteissa.
2. Oikeus seksuaaliseen itsemääräämisoikeuteen, seksuaaliseen loukkaamattomuuteen ja fyysisen kehon turvallisuuteen. Tämä oikeus sisältää kyvyn tehdä riippumattomia päätöksiä omasta seksuaalielämästä oman henkilökohtaisen ja yhteisön etiikan mukaisesti. Siihen sisältyy myös kehojemme hallinta ja nautinto vapaana kidutuksesta, silpomisesta ja mistä hyvänsä väkivallasta.
3. Oikeus seksuaaliseen yksityisyyteen. Tähän sisältyy oikeus tehdä yksilöllisiä päätöksiä ja käyttäytyä yksilöllisesti läheisissä suhteissa silloin kun ne eivät häiritse muiden seksuaalisia oikeuksia.
4. Oikeus seksuaaliseen oikeudenmukaisuuteen. Tämä tarkoittaa vapautta kaikesta syrjinnästä huolimatta sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, iästä, rodusta, sosiaaliluokasta, uskonnosta ja fyysisestä tai psyykkisestä vammaisuudesta.
5. Oikeus seksuaaliseen mielihyvään. Seksuaalinen mielihyvä, mukaan lukien autoeroottiikka, on fyysisen, psyykkisen, älyllisen ja henkisen hyvinvoinnin lähde.
6. Oikeus seksuaaliseen tunneilmaisuuun. Seksuaalinen ilmaisu on enemmän kuin eroottista mielihyvää ja seksuaalista toimintaa. Yksilöillä on oikeus ilmaista seksuaalisuuttaan seurustelemalla, koskettamalla, tunneilmaisulla ja rakastamalla.

7. Oikeus vapaaseen seksuaaliseen liittymiseen. Tämä tarkoittaa mahdollisuutta mennä naimisiin tai olla menemättä, mahdollisuutta erota ja mahdollisuutta solmia muunlaisia vastuullisia seksuaalisia liittoja.

8. Oikeus tehdä vapaita ja vastuullisia ehkäisyvalintoja. Tämä sisältää oikeuden päättää siitä hankkiiko lapsia vaiko ei, päättää lasten lukumäärästä ja ajoituksesta sekä oikeuden saada keinot syntyvyyden säännöstelyyn.

9. Oikeus seksuaalisuutta koskevaan tietoon, joka perustuu tieteelliseen tutkimukseen. Tämä oikeus sisältää periaatteen, että seksuaalitiedot tuotetaan riippumattoman ja tieteellisesti eettisen tutkimusprosessin avulla ja että tätä tietoa jaetaan sopivilla tavoilla yhteiskunnan kaikille tasoille.

10. Oikeus monipuoliseen seksuaaliseen tietoon ja sivistykseen. Tämä on elämän pituinen prosessi syntymästä läpi elämänkaaren ja sen tulisi koskea yhteiskunnan kaikkia instituutioita.

11. Oikeus seksuaaliterveyden hoitopalveluihin. Seksuaaliterveyden hoitopalveluiden tulisi olla käytettävissä kaikkiin seksuaalisuuteen liittyviin huolenaiheisiin, ongelmiin ja toimintahäiriöihin niiden ehkäisemiseksi ja hoitamiseksi.

LIITE 2

OULUN SEUDUN
AMMATTIKORKEAKOULU

SOSIAALI- JA TERVEYSALAN YKSIKKÖ
PROFESSORINTIE 5, 90220 OULU
www.oamk.fi

PROJEKTIKUVAUS/ALOITE/EHDOTUS
PROJEKTIN ASETTAMISTA VARTEN

Projektin nimi Seksuaalikasvatustuokiot maahanmuuttajanuorille		Oppilaitos/Yksikkö Oulun seudun ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysalan yksikkö
Projektin taustat/lähtökohdat Valmistavan seminaarin pohjalta syntynyt ajatus tämän projektin tarpeellisuudesta		
Projektityyppi Toiminnallinen projekti		Alku- ja loppupäivä 16.2.2010-1.10.2010
Keskeiset tavoitteet Tulostavoitteet Opetustapahtuma Toiminnalliset tavoitteet Maahanmuuttajanuoret heräävät ajattelemaan seksuaaliterveyttään ja saavat lisätietoa Oppimistavoitteet Oman tietomme lisääminen, projektityöskentelyn oppiminen ja ryhmän vetämisessä harjaantuminen		
Projektin asettajat OAMK	Projektipäällikkö Aino Varila ja Mira Timonen Projektsihteeri Aino Varila ja Mira Timonen	Projektiryhmä Aino Varila ja Mira Timonen
Projektin päätehtävät Ideointi, aiheeseen perehtyminen, projektin suunnitteleminen, projektin toteuttaminen, projektin arvioiminen ja loppuraportti		
Projektin rajaus/kytkennät muihin projekteihin -		
Kustannusarvio/ arvio tarvittavista resursseista Työtunnit, tulostukset ja materiaalit		
Projektiin liittyvät sopimukset Asettamissopimus ja yhteistyösopimus		
Projektin riskit Aikaresurssien ylittyminen, projektin jäsenten sairastuminen, osanottajien määrä, kokemattomuus ryhmän vetämisessä ja materiaalien heikkous		
Laatijan allekirjoitus Aino Varila ja Mira Timonen <i>Aino Varila Mira Timonen</i>		Päätöksen tekijä allekirjoitus <i>Aino Varila</i> - 4/6/2010

OPINNÄYTETYÖN YHTEISTYÖSOPIMUS**1. Sopijaosapuolet****Opinnäytetyön tekijät**

Nimi	Aino Varila	Mira Timonen
Osoite	Puistokatu 9 B 32, 90120 OULU	Kolehmaisentie 2 G 53, 90240 OULU
Sähköposti	o7vasa00@students.oamk.fi	o7timi00@students.oamk.fi
Koulutusohjelma	Hoitotyön ko, kättilötyö	Hoitotyön ko, kättilö

Yhteistyötahon/toimeksiantajan edustajat

Organisaatio	Oulun seudun Settlementti ry. / Pohjola-opisto
Yhteyshenkilö	Heidi Silvan
Sähköposti	heidi.silvan@oulunsetlementti.fi
Työn ohjaaja	sama kuin yllä
Sähköposti	sama kuin yllä

Yhteistyötahon/toimeksiantajan edustaja ohjaa aktiivisesti opinnäytetyön tekemistä:

- kyllä
 ei

Sosiaali- ja terveystalon yksikön edustajat

Yhteyshenkilö	Seija Mattila	Merja Järvelä
Sähköposti	seija.mattila@oamk.fi	merja.jarvela@oamk.fi
Ohjaaja(t)	sama kuin yllä	sama kuin yllä
Sähköposti	sama kuin yllä	sama kuin yllä

2. Kuvaus opinnäytetyöstä

(tarkempi selvitys opinnäytetyösuunnitelmassa, joka valmistuu 06/2010)

Aihe, tarkoitus, tavoite ja tulos/tuotos

Opinnäytetyömme aiheena on monikulttuurisuuden tuomat haasteet seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämiseksi Suomessa. Projektimme tulostavoitteena on kaksi opetustapahtumaa, joissa käsittelemme seksuaaliterveyteen liittyviä asioita erikseen maahanmuuttajatyttöjen ja -poikien kanssa. Toisena tulostavoitteena on selkeä materiaali, josta löytyy käsiteltävä asiasisältö ja jota voidaan hyödyntää myöhemmin. Välittömänä toiminnallisena tavoitteena on, että tytöt ja pojat heräävät ajattelemaan seksuaaliterveyttään ja saavat perustiedot anatomiasta ja fysiologiasta sekä lisätietoa ehkäisystä, sukupuolitaudeista ja seksuaalioikeuksista. Pitkän aikavälin tavoitteena on, että he kiinnittävät huomiota omaan seksuaalikäyttäytymiseensä ja heidän seksuaaliterveytensä paranee. Välittömiä hyödynsajia ovat nuoret sekä myös Nuoret maahanmuuttajat -projektin työntekijät ja maahanmuuttajien terveydenhuollon henkilökunta. He voivat käyttää tekemäämme materiaalia myöhemmin uusien ryhmien kanssa.

3. Opinnäytetyön vaiheet ja suorituspaikat työvaiheittain
(tarkempi selvitys opinnäytetyösuunnitelmassa)

-valmistava seminaari koululla
-projektisuunnitelma koululla
-opetustuokit Pohjola-opistolla
-arviointi ja loppuraportti koululla

4. Tarvittava materiaali sopijapuolten toimitamana

-power point -esitys ja monisteet nuorille
-kuukautissuojia, ehkäisyvälineitä

5. Opinnäytetyön tuloksen/tuotoksen jakelu

Vastaanottajat, kappalemäärä ja kustannusten maksaja

-työn tekijöille, koulun kirjastoon ja Pohjola-opistolle, yhteensä 4 kpl
-työn tekijät kustantavat

Opinnäytetyön arvioitu valmistumisajankohta on kevät 2011

Onko yhteistyötahon tai toimeksiantajan tarkoituksena hyödyntää tuloksia toiminnassaan

kyllä
 ei

6. Opinnäytetyön kustannukset ja niiden jakautuminen sopijaosapuolten kesken

- tekijät vastaavat kustannuksista

Toimeksiantaja osallistuu opinnäytetyön kustannuksiin

kyllä
 ei

Toimeksiantaja maksaa opinnäytetyön tekemisestä ammattikorkeakoululle

kyllä
 ei

Toimeksiantaja maksaa opinnäytetyön tekemisestä opiskelijalle

kyllä
 ei

7. Opinnäytetyön tuloksen/tuotoksen tekijänoikeudet (tarpeeton yliivataan)

1. tekijänoikeudet jäävät opiskelijoille
2. ~~tekijänoikeudet siirtyvät kokonaisuudessaan~~
3. valmistusoikeus ei siirry/siirty-
levitysoikeus ei siirry/siirty-
esitysoikeus ei siirry/siirty

Asiasta ~~laaditaan erillinen sopimus~~/ei laadita erillistä sopimusta.

8. Sopimuskappaleet

Tätä sopimusta on tehty 1 kappaleta, yksi kullekin osapuolelle. Liitteitä --kappaleta. ^{kopio}

Olemme yhteisesti sopineet opinnäytetyön toteutuksesta ja ohjauksesta yllä esitettyllä tavalla.

Aika 7.6.2010

Allekirjoitukset

Opiskelijat	Yhteistyötahon/toimeksiantajan edustajat	Yksikön edustajat
	HEIDI SILVAN	JENA MATIKKA

Tyttöjen tuntisuunnitelma

Aihe	Työtapa	Havainnollistaminen	Aika	Arviointi
Aloitus	Kertominen	---	5 minuuttia	Arviointikaava-ke
Anatomia ja kuukautiset	Luennointi	Kuvat ja PowerPoint	15 minuuttia	Arviointikaava-ke
Anatomia	Toiminnallinen piste	Anatominen malli ja kuvat	10 minuuttia	Arviointikaava-ke
Kuukautiset	Toiminnallinen piste	Kiertokaavio, kalenteri ja kuukautissuojia	15 minuuttia	Arviointikaava-ke
Ehkäisy ja sukupuolitaudit	Toiminnallinen piste	Ehkäisyvälineitä, julistele eri välineistä, vihkonen sukupuolitaudeista	10 minuuttia	Arviointikaava-ke
Seksuaalioikeudet	Toiminnallinen piste	Posteri, jossa seksuaalioikeudet sekä kysymyksiä lapuilla liittyen seurusteluun ja seksiin	15 minuuttia	Arviointikaava-ke
Lopetus	Kertominen	---	5 minuuttia	Arviointikaava-ke

Poikien tuntisuunnitelma

Aihe	Työtapa	Havainnollistaminen	Aika	Arviointi
Aloitus	Kertominen	---	5 minuuttia	Arviointikaa-vake
Anatomia ja fy-siologia	Luento	Kuvat ja PowerPoint	15 minuuttia	Arviointikaa-vake
Anatomia	Toiminnallinen piste	Kirjat ja kuvat	10 minuuttia	Arviointikaa-vake
Ehkäisy	Toiminnallinen piste	Ehkäisyvälineitä, juliste eri välineistä	10 minuuttia	Arviointikaa-vake
Sukupuolitaudit	Toiminnallinen piste	Vihkonen sukupuolitaudeista, keskustelua niiden ehkäisemisestä sekä oireista	15 minuuttia	Arviointikaa-vake
Seksuaalioikeudet	Toiminnallinen piste	Posterit, jossa seksuaalioikeudet sekä kysymyksiä lapuilla liittyen seurusteluun ja seksiin	15 minuuttia	Arviointikaa-vake
Lopetus	Kertominen	---	5 minuuttia	Arviointikaa-vake

PowerPoint-esitys tytöille

SAA KYSYÄ
SEKSUAALIKASVATUSTUOKIO TYTÖILLE

21.6.2010
Kättilöopiskelijat
Aino Varila & Mira Timonen

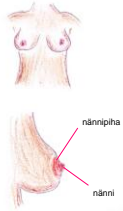
MURROSIÄN MUUTOKSET

- Murrosikä alkaa tytöillä keskimäärin 10-13-vuotiaana
- Kehossa tapahtuu monenlaisia muutoksia: lantio ja peppu levenee, rinnat alkavat kehittyä, karvat alkavat kasvaa, kuukautiset alkavat, hikeä erittyy enemmän ja sukuelimissä tapahtuu muutoksia
- Karvoitusta alkaa kasvaa kainaloihin, säariin ja alapäähän
- Hiki alkaa haista ja iho rasvoittuu nopeammin, jolloin voi tulla finnejä. Tärkeää huolehtia hygieniasta pesemällä kasvat, kainalot ja alapää päivittäin

Mira Timonen ja Aino Varila 2010

RINNAT

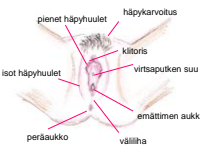
- Rinnat alkavat kasvaa noin 8-13 vuoden iässä
- Kehitys voi kestää niin kauan kuin nainen kasvaa pituutta, noin 4-5 vuotta
- Jokaisen tytön ja naisen rinnat ovat erilaiset, eri kokoiset ja muotoiset
- Rintojen tutkiminen on tärkeää. Tutki rintasi kerran kuukaudessa kuukautisten jälkeen tunnuksella ja peilistä katsomalla

nännipiha
nänni

Mira Timonen ja Aino Varila 2010

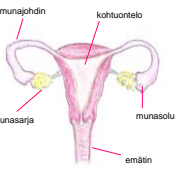
ULKOISET SUKUPUOLIELIMET

- Ulkoisiin sukupuolielimiin kuuluvat häpykukkula, klitoris, virtsaputken suu, väliliha, isot häpyhuulet, pienet häpyhuulet, emättimen aukko
 - Ympärikkauksessa häpyhuulet voidaan poistaa osittain tai kokonaan ja reunat ommellaan yhteen niin että virtsaputken suu peittyi
-
- pienet häpyhuulet
isot häpyhuulet
häpykarvoitus
klitoris
virtsaputken suu
emättimen aukko
peräaukko
väliliha

Mira Timonen ja Aino Varila 2010

SISÄISET SUKUELIMET

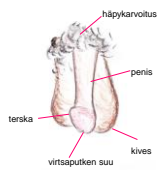
- Sisäisiin sukupuolielimiin kuuluvat munasarjat, munanjohdot, kohtuontelo ja emätin

munanjohdot
munasarja
munasolu
kohtuontelo
emätin

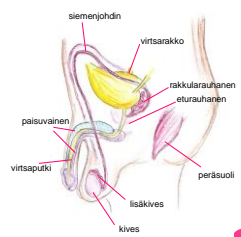
Mira Timonen ja Aino Varila 2010

MIEHEN SUKUPUOLIELIMET

- Ulkoisiin sukupuolielimiin kuuluvat penis, virtsaputken suu ja kivespussit
 - Peniksen päätä kutsutaan terskaksi ja sitä peittää osittain tai kokonaan esinahka, löysä ihopöimä
 - Esinahka on voitu poistaa niin sanotulla ympärileikkauksella
-
- häpykarvoitus
penis
kives
virtsaputken suu
terska

Mira Timonen ja Aino Varila 2010

- Sisäisiin sukupuolielimiin kuuluvat kivekset ja lisäkivekset, siemenjohtimet, paisuvauskudosta, eturauhanen sekä muita rauhasia

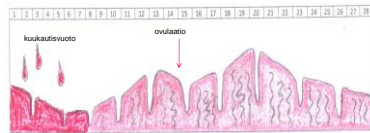
Matti Timonen ja Anu Vuolila 2010

KUUKAUTISET

- Kuukautiset ovat merkki siitä, että nainen voi tulla raskaaksi
- Kohtuun kertyvä paksuutuva limakalvo toimii kasvualustana ja ravintona sikiölle mikäli nainen tulee raskaaksi
- Limakalvo poistuu verisenä vuotona mikäli nainen ei tule raskaaksi

Matti Timonen ja Anu Vuolila 2010

KUUKAUTISKIERTO

Matti Timonen ja Anu Vuolila 2010

- Kuukautiskierron pituus vaihtelee 21 vuorokaudesta 35 vuorokauteen
- Kierron ensimmäinen päivä on se, jolloin vuoto alkaa, ja vuoto kestää yleensä 3-7 päivää
- Kierron puolivälissä tapahtuu munasolun irtoaminen eli ovulaatio, ja tällöin raskaaksi tuleminen on todennäköisintä
- Kierto tapahtuu yleensä samalla tavalla joka kuukausi, mutta kierto voi olla myös epäsäännöllinen
- Mikäli kuukautiskierronsi on hyvin epäsäännöllinen, pitää mennä lääkärin tutkimuksiin, sillä vuotohäiriö voi olla merkki jostakin sairaudesta
- Myös jos kuukautiset jäävät kokonaan pois etkä ole raskaana, pitää mennä lääkäriin

Matti Timonen ja Anu Vuolila 2010

- Lähes kaikilla tytöillä ja naisilla kuukautisiin liittyy kipuja
- Kipu voi esiintyä eri aikoina, esimerkiksi ennen vuodon alkamista tai sen aikana
- Kipu voi olla voimakkaampaa ympärileikkauksen takia, kun veri ei kunnolla pääse poistumaan kohtuontelosta → avausleikkaus voidaan tehdä, mikäli oireet ovat hyvin vaikeita
- Kipuun auttaa usein liikunta, lämmin suihku, lämpötyyny tai särkylääkkeet
- Mikäli kivut ovat hyvin voimakkaita, niistä on syytä puhua lääkärin kanssa

Matti Timonen ja Anu Vuolila 2010

- Mieliala voi myös vaihdella hyvin paljon kierron eri vaiheissa: voit olla esimerkiksi väsynyt, ärtynyt tai masentunut
- Kuukautisten aikana voi ilmetä myös turvotusta, ilmavaivoja, ummetusta, rintojen arkuutta ja päänsärkyä

Matti Timonen ja Anu Vuolila 2010

KUUKAUTISTEN MERKITSEMINEN KALENTERIIN

- Kuukautisten merkitseminen kalenteriin on tärkeää, jotta tiedät itse, minkä pituinen kiertosi on ja ovatko kuukautisesi säännölliset
- Myös lääkärille tai terveydenhoitajalle on helppoa näyttää kalenterista, miten kuukautisesi yleensä tulevat
- Merkkää kalenteriin esimerkiksi rasti niiden päivien kohdalle, jolloin vuotoa tulee

Matti Tiimonen ja Anni Vuola 2010

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																
kuukausi																																

NUORTEN SEKSUAALIOIKEUDET

- Oikeus elämään
- Oikeus nauttia seksuaalisuudesta
- Oikeus tietoon seksuaalisuudesta
- Oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi
- Oikeus seksuaaliterveydenhuoltoon
- Oikeus osallistua nuorten seksuaaliterveyspalvelujen suunnitteluun ja vaikuttaa nuoria koskeviin päätöksiin

Kain Timonen ja Aino Varila 2010

LÄHTEET:

- Bjälle, J.G., Haug, E., Sand, O., Sjaastad, Ø. V. & Toverud, K.C. 2007. Ihminen. Fysiologia ja anatomia. Helsinki: WSOY.
- Brandt, P., Korteniemi-Poikela, E., Cacciatore, R., Huovinen, M. 2004. Hei beibi, mä oon tulta! Helsinki: WSOY.
- Ihme, A. & Rainto, S. 2008. Naisen terveys. Helsinki: Edita Publishing.
- Kasvu ja kehitys, nuoret. Väestöliitto. Hakupäivä 5.6.2010. http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/kasvu_ja_kehitys/
- Seksuaalioikeudet, nuoret. Väestöliitto. Hakupäivä 6.6.2010. <http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/seksi/seksuaalioikeudet/>
- Kuvat: Aino Varila

Kain Timonen ja Aino Varila 2010

PowerPoint-esitys pojille

SAA KYSYÄ
SEKSUAALIKASVATUSTUOKIO POJILLE

21.6.2010
Kättilöopiskelijat
Aino Varila & Mira Timonen

MURROSIÄN MUUTOKSET

- Murrosikä alkaa pojilla keskimäärin 10-14 vuoden iässä
- Kehossa tapahtuu monia muutoksia: nopeaa pituuskasvua, karvoitus alkaa kasvaa, ääni madaltuu, kivekset ja penis kasvavat, hien erityis lisääntyy, iho ja hiukset rasvoituvat ja öisin voi tulla siemensyöksyjä
- Siemensyöksyjen alkaminen tarkoittaa sitä, että yhdynnässä nainen voi tulla raskaaksi

0102 Seksuaalikasvatustuokio pojille

HYGIENIA

- Murrosiästä alkaen on erittäin tärkeää huolehtia päivittäin hyvästä peseytymisestä
- Kasvoihin tulee helposti finnejä ja iho rasvoittuu, ja siksi iho on hyvä puhdistaa päivittäin
- Alapää ja kainalot kannattaa myös pestä joka päivä; alapään pesuun riittää pelkkä vesi

Mira Timonen ja Aino Varila 2010

MIEHEN SUKUPUOLIELIMET

- Ulkoisiin sukupuolielimiin kuuluvat penis, virtsaputken suu ja kivespusit
- Peniksen päätä kutsutaan terskaksi ja sitä peittää osittain tai kokonaan esinahka, löysä ihopoimu
- Esinahka on voitu poistaa niin sanotulla ympärileikkauksella

Mira Timonen ja Aino Varila 2010

○ Sisäisiin sukupuolielimiin kuuluvat kivekset ja lisäkivekset, siemenjohtimet, paisuvaiskudosta, eturauhanen sekä muita rauhasia

Mira Timonen ja Aino Varila 2010

SUKUPUOLIELINTEN TOIMINTAA

- Peniksen jäykistyminen eli erektio mahdollistaa sukupuoliyhdynnän
- Erektio syntyy, kun peniksen paisuvaisiin virttaa verta
- Yhdynnässä peniksestä pääsee siittiöitä naisen elimistöön, jossa ne voivat hedelmöittää munasolun ja raskaus alkaa
- Siittiöt muodostuvat kiveksissä

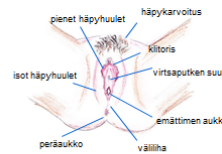
0102 Seksuaalikasvatustuokio pojille

KIVESTEN TUTKIMINEN

- Kivekset on hyvä tutkia noin kerran kuukaudessa, jotta huomaa, jos niissä tapahtuu muutoksia
- Terve kives tuntuu kovana, sileänä, soikeana pallukkana kivespussin sisällä
- Kannattaa mennä lääkäriin, jos huomaa kiveksissäsi kipeitä muhkuroida tai kivesten koko muuttuu nopeasti

Matti Tienonen ja Anu Vuoltti 2010

NAISEN SUKUPUOLIELIMET

- Ulkoisiin sukupuolielimiin kuuluvat häpykukkula, klitoris, virtsaputken suu, väliha, isot häpyhuulet, pienet häpyhuulet, emättimen aukko
- Ympärileikkauksessa häpyhuulet voidaan poistaa osittain tai kokonaan ja reunat ommellaan yhteen niin että virtsaputken suu peittyy

Matti Tienonen ja Anu Vuoltti 2010

- Sisäisiin sukupuolielimiin kuuluvat munasarjat, munanjohtimet, kohtuontelo ja emätin

Matti Tienonen ja Anu Vuoltti 2010

EHKÄISY

- Nainen voi tulla raskaaksi kun olet hänen kanssaan sukupuoliyhteydessä
- Raskaaksi voi tulla jo kun on ensimmäistä kertaa elämässään yhdynnässä
- Siksi on tärkeää huolehtia ehkäisystä, mikäli ei vielä ole valmis saamaan lapsia
- Ehkäisvälineitä on monenlaisia: tavallisimpia ovat kondomit, ehkäisytabletit, ehkäisyrenkas ja kierukka
- Miehen on hyvä opetella kondomin laittoa etukäteen, jotta se onnistuu hyvin tositalanteessa
- On myös mahdollista käyttää jälkiehkäisyä, mikä tarkoittaa että nainen ottaa jälkiehkäisytabletin viimeistään 72 tuntia yhdynnän jälkeen

Matti Tienonen ja Anu Vuoltti 2010

SUKUPOULITAUDIT

- On olemassa erilaisia tauteja, jotka tarttuvat sukupuoliyhdynnässä, veren välityksellä tai esimerkiksi, jos kosketellaan kumppanin sukupuolielimiä suulla
- Sukupuolitauteja ovat klamydia, tippuri, kondylooma, herpes, kuppa, trikomonas, hepatiitti B ja HIV.
- Sukupuolitautilta taltumiselta yhdynnässä suojaa ainoastaan kondomi

Matti Tienonen ja Anu Vuoltti 2010

- Miehillä tavallisimpia oireita sukupuolitaudeista ovat kirvely virtsaputken suulta, erilaiset näppylät, haavaumat ja syyliät peniksessä sekä yleioireet kuten päänsärky ja kuume
- Näiden oireiden takia pitää mennä mahdollisimman pian terveydenhoitajalle tai lääkäriin, jotta hoito voidaan aloittaa
- Osa sukupuolitaudeista voidaan hoitaa lääkkeillä, mutta esimerkiksi HIV:ä ei voi parantaa

Matti Tienonen ja Anu Vuoltti 2010

NUORTEN SEKSUAALIOIKEUDET JA SEURUSTELU

- Oikeus elämään
- Oikeus nauttia seksuaalisuudesta
- Oikeus tietoon seksuaalisuudesta
- Oikeus suojella itseään ja tulla suojelluksi
- Oikeus seksuaaliterveydenhuoltoon
- Oikeus osallistua nuorten seksuaaliterveyspalvelujen suunnitteluun ja vaikuttaa nuoria koskeviin päätöksiin

Matti Timonen ja Aino Varila 2010

- Hyvässä seurustelusuhhteessa seksuaalioikeudet pitäisi toteutua
- Ihastuksen kertominen voi tuntua vaikealta, mutta kannattaa pyytää tyttöä rohkeasti vaikka kahville
- Seurustelu aloitetaan joko toisen aloitteesta tai yhteisellä päätöksellä
- Omista tunteistaan on hyvä puhua kumppanille
- On hyvä valmistautua siihen, että seurustelusuhhteessa tulee myös pettymyksiä

Matti Timonen ja Aino Varila 2010

LÄHTEET:

- Bjälle, J.G., Haug, E., Sand, O., Sjaastad, Ø. V. & Toverud, K.C. 2007. Ihminen. Fysiologia ja anatomia. Helsinki: WSOY.
- Brandt, P., Korteniemi-Poikela, E., Cacciatore, R., Huovinen, M. 2004. Hei beibi, mä oon tulta! Helsinki: WSOY.
- Kasvu ja kehitys, nuoret. Väestöliitto. Hakupäivä 5.6.2010. http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/kasvu_ja_kehitys/
- Kaverit ja seurustelu, nuoret. Väestöliitto. Hakupäivä 6.6.2010. http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/kaverit_ja_seurustelu/
- Seksuaalioikeudet, nuoret. Väestöliitto. Hakupäivä 6.6.2010. <http://www.vaestoliitto.fi/nuoret/seksi/seksuaalioikeudet/>
- Kuvat: Aino Varila

Matti Timonen ja Aino Varila 2010

PALAUTEKAAVAKE NUORILLE

Voit vastata nimettömänä!

Opin uutta (ympyröi sopivin vaihtoehto)

anatomiasta	paljon	vähän	en mitään
kuukautisista	paljon	vähän	en mitään
ehkäisystä	paljon	vähän	en mitään
sukupuolitaudeista	paljon	vähän	en mitään
seksuaalioikeuksista	paljon	vähän	en mitään

Mielestäni tärkeintä, mitä opin, oli: (voit kirjoittaa omin sanoin laatikkoon)

Miltä tuntui käsitellä seksuaalisuuteen liittyviä asioita? (voit kirjoittaa omin sanoin laatikkoon)

Kiersit tunneilla eri toimintapisteitä. Mitä pidit eri toimintapisteistä? Olisitko toivonut niihin jotakin lisää?

Tähän voit kirjoittaa palautetta tuntien pitäjille!

Kiitokset! ☺ T. Aino ja Mira

ARVIOINTIKAAVAKE OPETTAJALLE JA OPPONENTILLE

Mitä mieltä olet tuntien sisällöksi valitsemistamme aiheista?

Mitä muuta olisi mahdollisesti pitänyt käsitellä tai jättää käsittelemättä?

Mitä mieltä olet tuntien järjestelystä? (pisteet, luennointi ja ajankäyttö)

Miten esiinnyimme ja opetimme?

Mitä mieltä olet havainnollistamismateriaaleistamme?

Yleistä palautetta

Kiitokset! ☺ T. Aino ja Mira